

ԻՐԵՆԵՅԷ

ԴԱՄԱՐՆԻՔ

ՇԱՐԱՐԱԲԵՐԹ

ԼԵՐԱՐ

ԳՐԱԴԱՐԱՆ

38^ր ՏԱՐԻ

1908

16 ՅՈՒՆԻ.

ԹԻՒ 3

ՆՄԱԳԻՐ-ՏՆՕՐԵՆ

ԵՒ ԵՐԱՐԱՆԵԱՆ ՈՐԿԱՆ

ԻԶՄԻՐ

ՍԵՐԱՅԱԳԱՐԱՆ ԵՒ ՏԱՐԱՐ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Յ. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ	Թրքահայ Գրականութիւնը	49
***	Խամսին	52
	Երուսաղէմի Հաշ. խնդիրը	53
ԲԱՅԳԷՆ ՎՐԴՊ.	Կ. Պոլսի Ներքին Կեանքէն	57
Կ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ	Համր Սէր	59
Յ. Ս. ՍՄՄԻԿԵԱՆ	Մուշեղ Եպիսկոպոս	66
	Խմբագրին էջը	68
Կ. ՆԱԽԱՍԱՐԳ	Իգական Պշտասիրութիւն	69
	Լրաքաղ	71

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

Բաժանորդ թիւ 303.— պատասխանած եւ 1907ի ընկալագիրն ալ ղրկած ենք: Կ'երեւի կոտուած է, կ'նաք նոյն միջոցով ղրկել նաեւ 1908ի բաժնեգիրն: Բ. Թ. 176.— Պակասներն են Ապրիլ, Մայիս, Յունիս, Հոկտ. հետեւաբար կ'ալակսի ըստ մեր գրածին միայն Ապրիլ:

ՊԱՅՄԱՆՔ. ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Ա. Մամուլի բաժանորդագրութիւնը բացարձակապէս կենդանի է: Երբեք չկատարուեալ չափաի առնուի՝ առանց բաժանորդագրի ներկայեման՝ եղած զիստ մեքը: Բաժնեգիրն կ'ընան զրկուիլ Մանտարոնով, փ գրով և կամ Թղթատուն բոլով 20 հատ 1 զրուշի հաշուով: Կորուսած Աւրիսք վերադառնալ փափաքող պէտք է որ վճարեն անոնց գինը: Հասցէի փոփոխութեան պարագայի անհրաժեշտ է երկու զրուշ ղրկել: Չհրատարակուած յոդուածք ետ չեն տրուիլ: Եւ առանց բացարձակեան անպատասխանի կ'մնայ այս առթիւ խնդրուած ու եւ թացատրութիւն, Կ'ընդունուին նաեւ ժանուցութեք չափա որ գինեքով:

Ա. Մամուլի բաժանորդագրութիւնն է:

ՁԱԲԱԹԱԹԵՐԹ	ՁԱԲԱԹԱԹԵՐԹ եւ ԵԹԱՄՍԵԱՅ	ԵԹԱՄՍԵԱՅ
ՏԱՐԵԿԱՆ 50Զ. 12Ֆ.	ՏԱՐԵԿԱՆ 65Զ. 15Ֆ.	ՏԱՐԵԿԱՆ 23Զ. 6Ֆ.
ՎԵՅԱՄՍ 25Զ. 6Ֆ.	ՎԵՅԱՄՍ 35Զ. 8Ֆ.	ՎԵՅԱՄՍ
ՄԷՆ ՄԻԹԻԻ 1Զ.		ՄԷՆ ՄԻԹԻԻ 7Զ.

Ա. Մամուլ ձեռք կ'ձախուի Պոլսի և կեդրոնատեղին ու միակ գործակալն ՄԵՏ. ԱՐԻՍ ԷՖ ՖԻՆԱՆՏԵԱՆ Պապ-Ալի. Ճիհալ Օղլու փողոց ք. 20. Կ'գտնուի նաեւ ինչպէս Բերալի նոյնպէս և բոլոր լրագրագրութեան և ծխախոտեան տեքու մօտ հատը 40 փարսի:

Ուղղակի բաժանորդագրուիլ փափաքողը պէտք է ղիմեն Խմբագրութեան: Հասցէ՝

م. ماموريان مخدومی — ازمير

آر. وليان مامول. غزتهسى حاجت امتياز ومدير مسئولی

ՊՆ. Պamourian Filo — Smyrne

ՅԱԶՈՐԴ ԹԻԻՈՎ

Յ. ԱՎԺԻԱՐ

Վ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

Յ. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

ԱՐԳԱՄ

ROYAL EXCHANGE ASSURANCE

FIRE LIFE

A. D 1720

C. WHITTAL & CO

GENERAL AGENTS

Smyrna

ՌՈՅԱԼ ԷՔՉԵՆՃ

ԲԵՆԵՔՆԵՐ և ՍՈՍԵՆՔՆԵՐԻ ԲՆԵՔԻՐԱԿԱՆ

ԱՊՐԱՆՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԲՆԵՔՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԳԵՀԻ և ԿԵՆԱՅ

Հիմնեալ 1720 թն Ի ԼՕՆՏՈՆ

Գոյ Բնեկրութեան 5,000,000 Անգլ. սօկի: Վճարեալ ապա
հաճաղ քեարեքու 1720 և 42,000,000 Անգլ. սօկի:

ՀՐԳԵՀԻ ՆԻՒՂ

Ռոյալ Էքճենչ Անգլիական Բնեկրութիւնն կ'ապահովագրէ հրդէ
մէ ամեն ետեալի կալուածք, կարասիք և Ապրանք նստառաւոր պայ-
մաննով:

Բնեկրութեան սկստունն է փետուր անմիջական և արդար հասուցու
եքու տարուան կամ աւելի ապահովագրութեանց համար յառա-
գեղ ղը կ'արուի:

ԿԵԱՆՔԻ ՆԻՒՂ

Բնեկրութիւնն ամենանպաստաւոր պայմաններով կ'ապահովագրէ.

1⁰ Ամբողջ կեանքի սեւոյութեան վրայ.

2⁰ Խառն Ապահովագրութիւն

3⁰ » » և կրկին դրամագումար

4⁰ Տղոց օժտի դրամագումարի և այլ պայմաններով.

5⁰ Բնեկրութեանը ապահովագրութիւն

Աւելի մանրամասնութեանց համար գիմիլ բնդհանուր զործակալն
բունջմիւսնիւ և շրջակայից Ի Ֆրանկայ Թաղ գրասենեակները

ՇԱՐԼ ՌԻԹՕԼ և Ընկ.

C. WHITTALL & CO

կամ քմնիչ պատուիրակին

C. O. OSCAN և ԳՈՍԿԻ

ԹԵ ԻՆՉՈՒ ՀԱՄԱՐ ՁԵՐ ԹՈՔԵՐԸ ԱՌՈՂՁ ԸԼԼԱԼՈՒ Ե Ն

Առանց բոկերու, պիտի մեռնեիք: Եւ եթէ
ձեր բոկերը լաւ վիճակի մը մէջ չեն, չե՛ք
կրնար խաղաղ եւ երկար առնել ապրիլ:
Ուստի զգոյշ եղե՛ք, եւ ձեր բոկերը պա-
հանջեալ ժամանակին խնամեցե՛ք:

ԷՄԻԻԼՍԻՕՆ Ս Ք Օ Թ Ը

որ պատրաստուած է աշխարհիս ամենեւնի
զուտ մօրիւ ձկան իւղով, եւ կիրի ու
սօսայի հիբօօսօփիքով, որ կը բուժե՛
անմիջապէս եւ հիմնականապէս

ՀԱԶԸ

ՊՌՕՆՇԻԹԸ

ԿՈՒՐԾՔԻ ԻՋՈՒԱԾՔԸ

ԴԺՈՒԱՐԱՇՆՉՈՒԹԻԻՆԸ

Կը ծախուի բոլոր
դեղաբանները
եւ բոլոր

Միջոց պահանջեցե՛ք այս դե-
ղը սոյն «Ձկնու-
սը» մարեայով
որ էմիւլսիօն
Մօթին յատուկ է:

դեղի մթերանոցները:

Ռ. ՈՐԲԵՐԵԱՆ ՃԻՊՈՒԴԻ

Իր բարեկամներուն պատիւ ունի
ծանուցանել թէ 1 Յունիւ. 1908էն
սկսելով հիմնած է առեւտրական
տուն մը, որ յանձնակատարու-
թեամբ, ներածումով եւ արտածու-
մով պիտի զբաղի:

Մասնաւորապէս ուշադրութիւն
կը հրաշարէ Մօթայի եւ Հարարի
ազնուազոյն սուրճերու վրայ, ու
բոնցմէ պատրաստ է 3 եւ 5 բիւնոց
պարկերով հայթայթել աման դի-
ններով:

Հասցէն.

R. VORPERIAN—DJIBOUTI
(Côte Française des Somalis)

ԵՆԹԵՐՆԱՍԻՈՆԱԿ (L'Internationale)

ԵՌՎԱՅԻՆ ԱՊՍՉՈՎԱԳՐԱԿՍՆ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ի ՏԵԽՆԻԿՍՈՐՓ

Ընկերութիւնն ծովային
արկածներու գէժ ապահ.
վողքով թիւններ կ'ընդունի
խիստ նպաստաւոր դիմերով
եւ ոլորմաններով:

Իջմիրի ընդհ. գործակալը
Լ. եւ Լ. ՎԱՐՊԵՏԵԱՆ

ՍԱԼԱՄԱՆՏԸ

(LA SALAMANDRE)

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԷՆ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԱԾ

ՄԻԱԿ ՎԱՌԱՐԱՆԸ

ՈՍԿԻ ՄԷՏԱԼ ԲԱՐԻՉԻ

1900

ԱՐՈՒԵՍՍԱՆԱՀԱՆԴԻՍԷՆ

ԱՐԱՋԻՆ ՄՐՑԱՆԱԿ

1906

ՄԻԼԱՆԻ

ԱՐՈՒԵՍՍԱՆԱՀԱՆԴԻՍԷՆ

Փոխարկի վաճառան որու կրակը մշտապէս կ'առնուի

34 Ժամուան մեջ միմիայն 10 մեքալիֆի ծախսով

Իզմիրի միակ ներկայացուցիչ

ՆԻԳՕԼԱ ԿՈՒՐԿՈՎԻՉ

Քարափ Բանտալէօնի կից

1907. ԴԱՐ ԵՒ ՅՈՎՀ. ՊՐՈՒՍԱՑԻ

ՏԷՐՈՅԵՆՑ

Հեղինակ Յ. Գ. Մամբրեան

Այս գործ պատմական, բանասիրական ու իմացական դր կը պատկերէ նաեւ հընարաւոր սեղմութեամբ 19րդ դարու Յուրքահայոց իմացական վիճակը՝ կեդրոնաւորեալ Յովհ. Տէրոյենցի կենսագրութեամբն և հոյերանութեամբ, կ'արժէ որ ունենայ ամէն եկեղեցական ու աշխարհական անձ, մանաւանդ կրթիչ ու հայր ընտանեաց, որ կը փափագի պատմութեան և աշխարհի իմաստութեանց վրայ լուրջ և բարոյական զարծ մը ունենալ:

Գործը կը պարունակէ նաեւ հետաքրքրական տրամախօսութիւններ և հատուածներ 19րդ դարէն, երկու լուսատիպ պատկեր և մէկ հազուագիւտ ձեռագիրի լուսանկար, ընդամենը 260 էջի չափ, ամուր և մաքուր տպագրութեամբ:

Կը ծախուի Կ. Պոլիսի հայ գրականաւորուն և հեղինակին բով. գին 12 1/2 դրուշ:

20է աւելի կանխավճար խնդրողներու զեղչ 250/0, գրել առայն հեղինակին Զարմագճըլար, Պ. Պալենց, Զարդարեան և Գըլբենի գրատունները:

BANQUE D'ORIENT

ՊԱՆՔ ՏՕՐԻԱՆ

Հաստատուած Յունաստանի Ազգ. և Տըչանախ Ազգ. գրամատան կողմէ
Դրամազուլին ամբողջութեամբ զրուած ֆրանք 10.000.000

Կեդրոնականի ԱՔԵՆՔ

Մասնաճիւղ Կ. Պոլիս, Իզմիր, Սելանիկ, Ալեքսանդրիա, և Գահիր
Գործակալութիւն Ի Համպուրկ

Պանք տ'Օրիան զրամատուցի ամէն տեսակ գործողութիւններ կ'ընէ,
ինչպս՝ գանձում և զեղջիւմ Առեւտրական թղթերու, հեռագրական վրր
ճարմունք, առուծախ փոխգրքերու և զրամաներու, Աշխարհի զխաւտ-
քաղաքներու վրայ կուտայ վարկերու բացման զրեր, առուծախ ամենէ
տեսակէ արժթուղթերու, քաղում ընթացիկ հաշիւներու, զրաւ արժե-
թուղթերու և ապրանքներու վրայ ևն. ևն.

Ա Ի Ա Ն Դ Ն Ե Ր

Պանք Տ'Օրիան կ'ընդունի զրամի Աւանդներ հետեւեալ սակերով

1	$\frac{1}{2}$	$\frac{0}{0}$	3	ամսուան աւանդութիւն	Հարաւոր
2	$\frac{1}{2}$	$\frac{0}{0}$	6	»	»
3	$\frac{1}{2}$	$\frac{0}{0}$	1	տարուան	»
3	$\frac{1}{2}$	$\frac{0}{0}$	2	»	»
4	$\frac{1}{2}$	$\frac{0}{0}$	5	»	»

Բարեգործական Հաստատութիւններու աւանդներն վերեւի սակերէն
 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{0}$ առաւելութիւն մը կ'ընդունին:

Ի տես վճարելի աւանդներուն համար՝ միակ անձի մը կողմէ և 100
Օսմ. ոսկիէ ոչ աւելի, Պանք տ'Օրիան տարեկան $2\frac{1}{2}$ տոկոս մը կը
յատկացնէ:

Պանք տ'Օրիան Հաստատութեան պրամադրութեան տակ զրած է,
աննշան վարձքի մը փոխարէն իր Հաստատութեան մէջ գտնուած զրա-
մարկներն, հոն զրամ և արժեքաւոր առարկաներ պահելու համար:

Հ Ի Ն Օ Ր Ե Ր

ՊուէՏ Խաչատուր Միսախեան

էլ իր ժառանգականից իրացականիւն վրայ հաշեացկներ

Գրեց Յ Գ. ՄԵՄԸՐԵԱՆ

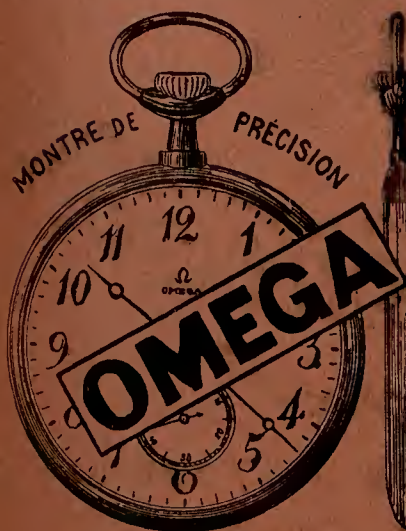
19րդ դարու թուրքահայոց իմացական, բարոյական և արտեսա-
կան միճակին վրայ ալ վաւերական իշատակագիրներով զարգարեալ
հասար մըն է 140ի չափ էջերով, որ անցեալ նշանաւոր անձանց վրայ
ալ կը խօսի հօգեբանօրէն, զլիաւորապէս Պուէտ Խաչատուր Միսա-
խեանի վրայ, որ այդ անձանց կարկառուններէն էր՝ իբրեւ բանաստեղծ-
փիլիսոփայ, 25 տարի անցուցած Բարիզի մէջ, զին 7 $\frac{1}{2}$ դր2:

Օ Մ Է Կ Ա

ՏԻԵԶԵՐԱՀՈԶԱԿ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԺԱՄԱՅՈՅՑԻ

ԵՐԱՊԵՌՈՅ ԱՄԵՐԻԿԵՆ ՎԱՐՆԵՐՈՐԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ, 1894 ՅՈՒՆ

ՕՄԷԿԱ ՈՍԿԻ ԱՐԾԱԹ ՆԻՔԸԼ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԺԱՄԱՅՈՅՑՆԵՐ

ՕՄԷԿԱ Մեծագոյն մրցանակ 1900ի Բարիդի ցուցահանդէսէն:

ՕՄԷԿԱ. — Այս ժամացոյցերու յատկութիւններն են՝

Ճշգրտականութիւն, տոկոսութիւն և նորոգութեան վերին միջոցներ:

ՕՄԷԿԱ Դիւրամաշելի գիներով ծախուած ժամացոյցերու ամենէն քանիւններն են:

ՕՄԷԿԱ Ամեն մարդու գրեպանին մէջ գանուելիք միակ ժամացոյցն է այս:

ՕՄԷԿԱ

Անմրցելի, անբաղդատելի միակ ժամացոյցներն են ասոնք:

Դիտել առ միակ ներկայացուցիչն՝

ԱՐՄԵՆԱԿ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ

Չուխա - Պէգեբէկէ Թիւ 2 — Իզմիր

Միեւնոյն վաճառատան մէջ կը գտնուին նաեւ մեծ մքերք մը ուրիշ ամէն տեսակ ժամացոյցներու արտնոյ եւ կիւներու համար շրթաներ, գոմարեղէններ, ինչպէս նաեւ ժամագործներու եւ ոսկերիչներու յատուկ ամէն տեսակ գործիքներ:

Յանձնարարութիւնք փութով եւ ցատուաւոր կերպով կը կատարուին:

Ստացած եմք

Մատթէոսեան տպարանէ լոյս տեսած

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԱԺԱՆԴԱ Գին 7, 5, 8 ղրշ:

ԳՐՊԱՆԻ » » 3 ղրշ:

ՊԱՏԻ ՕՐԱՑՈՅՑ » 2 ղրշ:

هَذَا كِتَابٌ يُقْرَأُ بِأَوَّلِيٍّ مَحْمُولٍ لَيْتِكَ أَنْ مَدِيرِ شَيْخِيَّةٍ

آغوب بوسانچيان

ՀԻՔԷՔԷԻ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ԻԶՄԻՐԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

ՅԱԿՈԲ ՊՈՍԹԱՆՃԵԱՆ

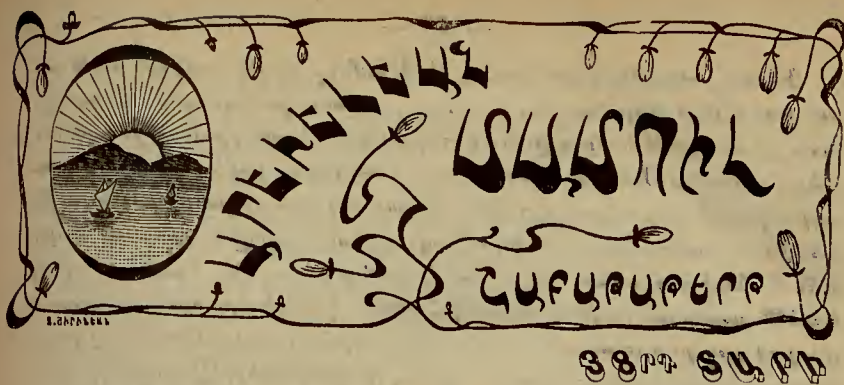
ՀԻՔԷՔԷԻ ԿԱՅՍ. ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ Հանրաժանօթ և Համբաւում
արտադրութիւններէն կ'գտնուին այժմ իզմիրի մասնաճիւղին մէջ, նոյն
խակ եւրոպական նմանօր, մոտիկ տեսակներ գերազանցող,

ՄԵՏԱՔՈՒՆ ՇՐՋԱԶԳԵՍՏՅՈՒՆԵՐ

ՊԼՈՒԶԻ ՀԱՄԱՐ ՏԵՍԱԿ ՏԵՍԱԿ ՄԵՏԱՔՈՒՆԵՐ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐ
ԳԼՈՒԽԻ ՄԵՏԱՔՈՒՆԵՐ ՍԱԼՓԱՆԵՐ, ՄԵՏԱՔՈՒՆԵՐ ԹԱՇԿԻՆ ԿՆԵՐ
ԳԱԶՄԻՐՆԵՐ, ԶՈՒՀԱՆԵՐ, ԳՈՐԳԵՐ,

ՍԷՏՃՈՏԷՆԵՐ ԵԼՆ. ԵԼՆ.

Կ'արժէ աչքէ անցնել ինչ որ իրապէս գրասիւ է՝ սակայն ո՛չ սոսոյ:

16 ՅՈՒՆՎԱՐ 1908

ԹԻԻ 3

ԹՐՔԱՅՑ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ 1907 ին

(ՏԱՐԵՎԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ)

Բ

Թ Ե Ր Թ Ե Ր

1907 ի չրջանը մեր թերթերու կեանքին մէջ բաւական փոփոխութիւններ բերաւ նորէն ու թերեւ առջի տարիներէն ալ աւելի, որովհետեւ՝ ցաւալի է չեշտել, ոչի՛նչ այնքան յարափոփոխ է մեր գրական կեանքին մէջ որքան լրագրութիւնը որ ամէն տարի մեզ հանդիսատես կընէ ամէնէն անակնկալ, մինչեւ իսկ զաւելջտական կերպարանափոխութիւններու:

Օրաթերթերէն միայն Բիւզանդիոն, Արեւելք և Մանգրաձէ՝ իբրեւ գրական-քաղաքական օրաթերթ՝ անփոփոխ շարունակուեցան նոյն խմբագրութեամբ և ուղղութեամբ: Բիւզանդիոն պահելով հանդերձ իր սովորական ճոխութիւնը, Արեւելքի օրինակին հետեւելով՝ զեղջեց իր գինը, միւսներուն պէս հասար 10 փարայի իջեցնելով: Արեւելք որ անցած տարուան վերջերը աւել փոխած և խմբագրական նոր կազմակերպութիւն ստացած էր, իր խնամուած պարունակութեամբ առաջնակարգ դիրք մը կրցաւ գրաւել որ պատիւ կը բերէ իր խմբագրական մարմնին: Իսկ Լուվէնի ցուցահանդէսին մէջ առաջին մըրցանակ ստանալը անախրնթաց գնահատութիւն մըն է՝ որուն կ'արժանանայ հայ մամուլը: Սուրհանդակ իր անրոջ՝ Տիգրան Ճիվէլէկեանի մահուան պատճառով դադրեցաւ և թէնչեւեւ տարուան վերջերը Տաճատ Վրդպ. ի խմբագրութեամբ հրատարակութեան փորձ մը եղաւ, բայց, ցաւալի է ըսել, փորձը վիժեցաւ մէկ շաբաթուան հրատարակութենէ մը ետք:

Գալով շարաթաթերթերուն, Ա. Մանուշ իբրեւ ամէնէն հինն ու յարատեւը մեր թերթերուն, իւր 37րդ շրջանը յաջողապէս բաւարկեց, նախկին ուղղութեամբ և խմբագրութիւնով, իբրեւ գրական շարաթաթերթ։ Ենովք Արմէնի Մանսն ալ, նմանապէս իբրեւ գրական շարաթաթերթ կըցաւ յաջողութեամբ բաւարկել նոր շրջանի իր առաջին տարին։ Մանսն եռանդուն խմբագրութեամբ կարելին ըրաւ իր թերթին ճշմարիտ գրական դոյն տալու համար, բայց իր եռանդը զինք երբեմն յախուռն չափազանցութիւններու կը մղէ երբ օրուան հանրային կամ գրական (մասնաւորապէս լեզուական) խնդիրներու վրայ կարծիք յայտնելու կ'ենէ։ Բարձրէն վրդալի կրօնաթերթ Ղոյսը մարեցաւ և թէպէտեւ Մանգրաւի տնօրինութիւնը զայն արծարծել ջանաց, ինք ստանձնելով Լոյսի իբրեւ կրօնաթերթ հրատարակութեան շարունակութիւնը, բայց այս փորձը յաջողութիւն չունեցաւ և քանի մը ամսուան կեանքէ վերջ կրօնաթերթը՝ յանկարծական աշխարհալուծեամբ մը, վերածուեցաւ կանանց յատուկ շարաթաթերթի, յաջորդելով Հայկանոյշ Մարքի կամանց Ծաղիկին որ ինքն ալ իր կարգին, ուղոյ շարաթաթերթի վերածուեցաւ, խմբագրութեամբ Յակոբ Տէր Յակոբեանի, որով զգալի պակաս մը լրացուեցաւ մեր մէջ, քանի որ դպրոցականներու յատուկ թերթ մը չունէինք բաւական տարիներէ իւլեր, եթէ երբեք այս փորձը կարենայ յարատեւութիւն ունենալ, բան մը որ սրտովին կը մաղթենք։ Փոքնք՝ իր ախրով Հ. Ալաճաճեանի մահովը, ժամանակ մը դադրելէ յետոյ՝ այս անգամ իբրեւ գրական շարաթաթերթ վերակաւ հրատարակուիլ Ալաճաճեանի որդիի խմբագրութեամբ և տնօրինութեամբ Սիմոն Չեօմէքճեանի որ միւս կողմէ շարունակեց Բիւրակնը իբրեւ առևտրական շարաթաթերթ։ Հանրագիտակ իբրեւ զաւեշտաթերթ շարունակուեցաւ Վահան Փափազեանի խմբագրութեան տակ. իսկ բողոքականներու օտկան Աւետարանի խմբագրութիւնը բազմամեայ տնօրէն-խմբագիր Տօք. Պարնըմէն փոխանցուեցաւ Թր. Ալէնի որ քաջ հայապէս է, կըսուի։

Պակաս օրաթերթ Սորհանդակին տեղ — որ թերեւս առաջիկայ տարի նոր տարադի մը տակ վերերի, — ունեցոնք սակայն 1907ի վերջերը նոր օրաթերթ մը, այս անգամ գաւառական, այն է՝ Իզմիրի Արշալոյսը, արածաւարութեամբ Բարսեղ Քէշիշեանի, որ կը հրատարակուի Տէր և Տիկին Վ. Թօշիկեանի խմբագրութեամբ։

1907ի շրջանին մէջ ունեցանք ուրեմն 5 օրաթերթ (Սորհանդակ ալ մէջն ըլլալով) և 7 շարաթաթերթ որոնցմէ չորսը գրական շարաթաթերթ (Մանուշ, Մանս, Լոյս, Փոքնք), մէկը զաւեշտաթերթ (Հանրագիտակ), մէկը առևտրական թերթ (Բիւրակն) և մէկն ալ կրօնաթերթ (Աւետարան)։ Պէտք է ըսել թէ այս թերթերու թիւը շատ է մեզի համար։ Սորհանդակ այլևս չեմ կարծեր որ իբրեւ օրաթերթ կարելի ըլլայ հրատարակել և եթէ խմբագրական լաւ կազմակերպութեամբ մը հրատարակուի և յաջողութիւն գտնէ իսկ, ա-

տոր փոխարէն ուրիշ թերթ մը անհրաժեշտաբար պիտի տուժէ ո իր սպառումէն բտն մը պիտի կորսնցնէ, զի մեր հասարակութեան համար որ իր ընթերցատիրութեամբը պարծենալու պատճառներ չունի դեռ, շատ իսկ են Կ. Պօլսի այժմեան 3 օրաթերթերը: Գալով չաբաթաթերթերուն, մասնագիտական բովանդակութիւն ունեցողները (զաւեշտաթերթ, տղոց թերթ, առեւտրական թերթ) անշուշտ իրենց գոյութեան իրաւունքն ունին և եթէ ալէկ խմբագրութեամբ չաբունակութիւն կրնան յարատեւութիւն ունենալ, բայց անդին նորէն կը մնան աւելի կամ նուազ գրական յաւակնութիւններ տաժող չորս չաբաթաթերթ որոնք եւս շատ կուգան մեր հասարակութեան որ չկրնար զանոնք ապրեցնել: Այս իսկ է պատճառը որ, ինչպէս դիտել տրուած է ուրիշներէ ալ, մեր Կ. Պօլսի քանի մը չաբաթաթերթերը որ և է ձեւի տակ չեն կրնար կոր յարատեւել և քանի մը տարին և նոյն իսկ երբեմն տարին անգամ մը ստիպուած են ձեռք և ձեւ փոխելու, փոխութեաններ որ արդարեւ ալ՝ յուսահատական դառնալ սկսած են:

Թերթերու վրայ այս ընդհանուր հայեացքէն յետոյ, անդրադառնանք քիչ մըն ալ անոնց բովանդակութեան ուշադրաւ մատերուն, ուրոյն դաստիարակութիւններու տակ խօսելով գրական իւրաքանչիւր ճիւղի յատուկ նիւթերու և զանոնք մշակողներու վրայ [*]:

[Մնացածը յաջորդով]

ՅՈՎՀ. ԳԱԶԱՆՃԱՆ

[*] Արեւելքի «Գրասէր»ը Թերեւ նորէն պիտի յուզուի մեր տեսութեան ասկէ վերջի մասերը կարգալով «Գրասէր» անցած տարի իր «Մամուլի շուրջը» խորագրով գրական քննիրենքու շարքին մէջ խօսելով մեր տարեկան տեսութեան վրայ, կարծիք կը յայտնէր Թէ Արտ. Յարութիւնեան և ես շատ յաւակնոտ ենք եղեր մեր գրական համրաւով, Թէ իմ տարեկան տեսութիւնս Թերի և միակողմանի ցանկ մըն է եղեր անուններու և քանի մը յօդուածներու, Թէ իմ գրական քննադատի ամբողջ դատաստան կը կայանայ եղեր նշանակելի այսինչին ու այնինչին յօդուածները ըսելուն մէջ միայն են, իբրեւ Թէ միայն չոր ու ցամար Թուում մը եղած ըլլար մեր ըրածը, առանց բնաւ քննադատական դիտողութիւններու: Առաջին անգամ «Գրասէր»էն է որ կը ըսեմ իմ վրայովս յաւակնոտութեան ամբատանութիւն մը, ինչ որ նոյնքան անիրաւ է Արտ. Յարութիւնեանի համար ալ: Գալով իմ գրական տեսութիւնս դատելու իր եղանակին, ալէկ չէ՞ր ըլլար որ յիշէր Թէ ո՛ր կէտերուն մէջ Թերի կամ միակողմանի են եղեր անոնք, Թէ ինչ նշանաւոր անուններ կամ գրուածքներ մուգուեր են հոն, փոխանակ յախառն դատաստանով մը անոր արժէքը բոլորովին ուրանալ և համեմատական արժէք մը գէթ զլանալու անկէ որուն գոնէ արժանի էր կարծեմ: Իսկ Թէ մենք մեր գրական տեսութեան ի՞նչ աչքով կը նայինք և զայն ի՞նչ աստիճան գրական բնաւորատուութիւն համարողներէն ենք, հարկ չկար կարծեմ ամէն անգամ կրկնել և «Գրասէր» զիս քննադատելէ առաջ կրնար այդ մասին վերահասու ըլլալ կարգալով 1905ի գրական տեսութեան սկիզբը մեր ըրած յայտարարութիւնը (Ա. Մամուլ 1906 Թիւ 1) ուր գրած էինք Թէ «մեր տեսութիւնը պէտք չէ որ աւուրի իրրեւ կատարեալ բնաւորատու տեսութիւն մը և իբր այն՝ քննադատուի ու Թերի նկատուի. լիակատար քննադատական տեսութիւն մը կը կարծեմք աւելի մանրախոյզ քննութեան մը որուն համար շատ աւելի ժամանակ և աշխատութիւն հարկաւոր էր որուն մենք պա-

Բաց եւ ձրգեր դռնն այսօր դրժոխներուն ընդերկրեայ
Բոց եւ առեր երկնային կայոյոյ կայանը անհուն
Եւ փոշին որ օդին մէջ համասարած կը ծրփայ
Կարծես ամիսնն եւ բարձանց խորն հրդեհոտող շեկներուն:

Օդը այսօր այնքան յոյ, այնքան սափ եւ ընկճող՝
Որ շրագած ճեղքանքի մը վերջին հեւքն եւ կարծես,
Եւ փայլան ալ լեցարան շիւսաններու անկարող
Մարմնակործան, յոգնասպառ՝ մահիճներու մէջ հրակեզ...:

Պզտիկ ու թուշ հովիկներ երթեմն դեռ կը կառչին;
Դգուաններու պէս ամուշ, երեսներուն անցորդաց
Եւ կ'իշնան վար կը մեռնին՝ պարսաւած կառ զղջացած...:

Ուշք մը կ'անցնի, վեհանդորր, իբր իր սարրեւն առաջին.
Մինչ երկինքին մէջ հոն, վերն, արմառեմիք աներեր
Շաքրուաններ եւ կարծես, առազներեւն ժայթքած վեր...:

* *

տեհուծիւնը չունէինք եթէ երբեք ձեռնհասութիւնը ունենայինք: Մեր նպատակն է պատկերացնել Թրքահայ գրականութեան տարեկան մէկ շրջանը ամփոփ և ուշագրաւ գիծերու մէջ և ասով կատարել տեսակ մը գրական տեղեկատուութիւն որ կրնայ զոնէ վաւերագրական արժէքէ զուրկ չըլլալ... Թէև տեղ տեղ քննադատական արագ դիտողութիւններ և անձնական կարծիքներ ալ յայտնած ենք լն... Գրասէր իր նոյն գրութեան մէջ ի վերջոյ կը հարցնէ մեզի, սա բառերով. « Ինչո՞վ են, նշանակելի Պր. Գա. զանճեան, գրական այս կամ այն ճիւղերու նկատմամբ ձեր նշանակելի համարած յոգնածները, ի՞նչ նորութիւններ են բերած, ի՞նչ արժէք ունին անոնք, բան մը չէք ասել լն... Գրասէր մեր ըսածներն ալ կամաւ անտեսելու կը զարնէ, բայց եթէ իրօք բան մը չենք ըսեր, մեր յիշած յոգնածներու մասին, հիմա կարգը մերն է հարցնել «Գրասէր»ին բուն եսին՝ Տօք. Թօփճեանի Թէ « Ի՞նչ արժէք ունեցած, ի՞նչ նպատակ բերած են մեր գրականութեան բացառապէս նշանակելի գրութեանց կարգին մէջ այն բազմաթիւ երկրորդական, երրորդական յոգնածները և յոգնածագիրները որոնց առաստօղէն յիշատակութիւնը կ'ընէք ներբողայից տողերով Արեւելի մէկ տարուան շրջանին գրական համարաւառութիւնն ըրած ատեննիդ, արդեօք Սինանեան — Մարեանի զուտ անձնական բնութիւն ունեցող բանավէճն ալ որ «Արեւելքի» սինակներուն մէջ արձագանգ գտաւ, մեր գրականութեան վրայ բան մը աւելցուց, քանի որ այդ իսկ չէք մոռնար յիշատակել, . . . Ինչո՞ւ զուրկ ալ այս մասին բան մը չէք ըսեր . . . »

ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԻ ՀԱՇՈՒԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ ^[*]

ՔԱՂՈՒԱԾ ՅԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՅ ԵՐԿՈՒՅ ՔՆՆԻԶ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՈՅ

[Էջ 133—144]

ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆՔ

1. — Երբ Աղէքսանդրիոյ կալուածին վաճառմամբ մինչ 1900 փետր. 29 վանքին պարտքը ամբողջովին կը վճարուի, հարկեցուցիչ պէտք մը կամ օրինաւոր պատճառ մը չի ցուցուիր՝ անմիջապէս հետեւեալ օրը նոյն տարւոյ Մարտ 1էն մինչև Ապրիլ 30, 1039515 լրջ. ի կամ 10395 15/100 Լ. 0. ի սովորաւոր նոր փոխառութիւն մը կնքելու, ըլլայ ի պահեստ դրուելու նպատակաւ: Թողունք որ, ինչպէս վերը տեսնուեցաւ, օրինական մեծամասնութեամբ գումարուած Տնօ. Ժողովի մը մէջ չէ արուած այդ ձախող որոշումը, ինչ որ մեծ պատասխանատուութիւն մը կը ծանրայնէ անոր հեղինակներուն վրայ:

2. — 1901 Յնս. 12 թուականաւ Յունաց վանքը դրուած անդրաշէրը հետք հաշուեալ 284500 ֆրանքի կամ 14225 Գ. Լ. ի փոխարէն Յունաց Ս. Պատրիարքէն ստորագրեալ երեք բաց պօստներ կ'առնուին զանազան պայմանաժամներու մէջ վճարելի ներկայացնողին: Թանձնաժողովս կը դիտէ որ այս կերպ կարգադրութիւն մը չառ ձախող և անհեռատես եղած է: Դոնէ այդ պօստները ապահովութեան համար Ամեն. Ս. Պատրիարք հօր մօտ պահուած ըլլալին,

ինչ կ'ընտանակէ սոյն փոխառութեանց պարտավորականները Ս. Աթոռոյ Ամեն. Պետին ստորագրել և կնքել ալ, իսկ փոխառութեանց դէմ ամէն վտանգներու և պատահականութեանց ենթակայ ներկայացնողին վճարելի բաց պօստներ առնել և զանաք չյանձնել ի պահ. Ս. Ամենապատուութեան: Այս կարգադրութեան հեղինակին դիտումը վերջին գործողութեանց մէջ բացայայտ պիտի երևի:

3. — Թանձնաժողովս նախորդ Ելեմիոյ Տեսուչ Տ. Ղևոնդ վրդ. Մաքսուտեանի ձեռամբ լռեալ և սովորաւոր և պահեստի պարտավորական պրճանագրութեան տօմարը, որ կը պարունակէ 1900 Մարտ 1էն 1904 Դեկտ. 6 գործողութիւնները, ուշի ուշով քննելով՝ հկատողութեան առաւ հետեւեալ կէտերը.

Ա. — 1903 Մայիս 12 թուականաւ պրճանագրուած է Տնօ. Ժողովոյ հետեւեալ որոշումը (ստմար պրճանագրութեան երես 36 կարգաթիւ 98)

[*] Տնս Թիւ 2 էջ 30:

«Պահեստի փոխառութեանց եւ նոր շինութեանց մասին
«Որոշում Տնօրէն Ժողովոյ 1903 Մայիս 12 նիստ ձեռն».

«Մեծ արտի մէջ յանուն Ս. Աթոռոյ շինուած նոր շէնքերուն պարտքը վճարել պահեստի փոխառութեանց հաշուէն և առանձինն հաշիւ բանալ Տօմարայ մէջ, և հետզհետէ գոյացած վարձքերը, ինչպէս նաեւ մեծ արտէն ծախսուելիք տեղերուն գինը, նոյն հաշուոյն անցնել, ու անոնցմով վճարել յիշեալ պահեստի փոխառութիւնները, առանց ուրիշ որ և է բանի գործածելու, մինչև որ Պահեստի փոխառութիւնները ամբողջապէս վճարուին»:

«Ըստ այսմ սոյն հաշուոյն դատարաստ 514143¹/₂ ղրշ. ի գումարին 500000 ղրշ. կամ 5000 Լ. 0. իբր 4⁰/₁₀ փոխառութիւն անցաւ նոր շինութեանց հաշուոյն»:

Ստորագր. ՂԵՒՈՆԴ Վ. ՄԱՔՍՈՒՏԵԱՆ

Յանձնաժողովս նախ կը դիտէ թէ՛ այն տօմարը, որուն մէջ արձանագրուած է սոյն կարևոր որոշումը՝ յատկացեալ է միմիայն տոկ. Պահեստի պարտամուրհակաց գործողութիւնները օրը օրին արձանագրուելու: Տնօրէն Ժողովոյ որոշումները այդ տօմարին մէջ տեղ չեն կրնար ունենալ, քանի որ Ժողովոյ ատենագրութեանց յատուկ տօմարը կայ:

Երկրորդ՝ Տնօրէն Ժողովոյ բուն ատենագրութեան տօմարին մէջ այդ տեսակ որոշում մը բնաւ չերեար և կարելի ալ չէր որ երեւէր, քանի որ Ժողովոյ ատենագրութիւնները կը հասնին մինչև 1903 Փետր. 12:

Երրորդ՝ մեծ արտին մէջ յանուն Ս. Աթոռոյ շինուած նոր շինութեանց պարտքը Պահեստէն վճարելու համար արուած և Տ. ՂԵՈՆԴ վրդ. ի ձեռօք արձանագրուած կարևոր որոշում մը վաւերացնելու համար կը բաւէ միայն Տ. ՂԵՈՆԴ վրդ. ի ստորագրութիւնը, հարկ չէր միթէ որ միւս Ժողովականներն ալ ստորագրէին:

Այս տեսակէտներով այդ որոշումը բնաւ վաւերականութեան կը նիք չկրբեր և հետեւաբար Պահեստի փոխառութեանց գումարները չէր կարելի նոր շինութեանց յատկացնել:

Բ.— 1904 Ապրիլ 30ին Պարտամուրհակներու գործողութեանց արձանագրութիւնները կը հասնին մինչև 55 երեսի 168 կարգաթիւը. և ըստ որում Ս. Աթոռոյ հաշուական տարին կը վերջանայ Ապրիլ 30ին, 56 երեսը պարապ ձգուելով՝ յաջորդ 1904 Մայիս 1էն 1905 Ապրիլ 30 տարւոյ գործողութեանց արձանագրութիւնները 57 երեսէն կ'սկսէին շարունակուել կրելով 169, 170, 171, և ըն. կարգաթիւները, ինչպէս եղած է նախորդ 1903-1904 տարւոյ 29, 30 և 31 երեսներունը, այսինքն՝ 30 երեսը պարապ ձգուած և սկսուած է 31 երեսէն:

Տ. ՂԵՈՆԴ վրդ. նոյն տարւոյ 1904 Մայիս 7էն 31 Պահեստի հաշ-

ւոյն վերաբերեալ չորս գործողութեանց արձանագրութիւններ կը սեղմեցնէ պարտաւ 56 երեսին մէջ : Առաջին երկու արձանագրութիւններովը Գերմ. Պանքայի միջոցաւ Յունաց վանքէն գանձած 40000 + 9000 = 49000 Փր.ի գումարները, երրորդ արձանագրութեամբ Նոր Ծինութեանց հաշւոյն կը քաշէ 2000 Լ. 0. և չորրորդ արձանագրութեամբ նախորդ տարին առած 5000 Լ. 0. և 4⁰/₁₀ տոկոսը կը վճարէ 200 Լ. 0. ապա յաջորդ 22 արձանագրութեանց կարգաթիւերը համաձայնեցնելու համար իր ձեռքովը գանձնք մէկիկ մէկիկ կը քերթէ և 4ական կ'աւելցնէ, որով 169ը կը լինի 173 170ը 174, 171ը 175 և այսպէս յաջորդաբար : Իսկ կարգաթիւ 173 և 174 արձանագրութիւնները, որ կը կրէին Մայիս 26 թուականը, ինչպէս անցած է պարտուց Տօմարին մէջ, դարձեալ քերթելով կը փոխէ Մայիս 31ին, որպէսզի նախորդ երկու արձանագրութեանց թուականներուն յաջորդեն :

Գ. Միենոյնը նկատելի է տօմարի 68 երեսի վերջին երկու արձանագրութեանց վրայ : Երբ 1905 Յնվ. 14ին Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը Ելեւսից տեսչութիւնը կը յանձնէ Տ. Մատթէոս վրդ.ի, պարտամուրհակաց գործողութեան վերջին արձանագրութիւնը կը կրէր 216 կարգաթիւը (երես 67) և նոր տօմարի մը մէջ գործողութիւնները սկսուած է շարունակուիլ յաջորդաբար 217, 218 ունի կարգաթիւերով : Տ. Ղեւոնդ վրդ. պաշտօնէն հանուելէն յետոյ վերջին 217 և 218 կարգաթիւ արձանագրութիւնները կը կազմէ, առաջինով Յունաց վանքին վրայ եղած վերջին 129000 Փր.ի մնացորդի, այն է 81068 Փր.ի գանձումները իրենց տոկոսներով նշանակելով. և երկրորդով՝ դարձեալ Նոր Ծինութեանց հաշւոյն վերոյիշեալ գումարէն կը քաշէ 2000 Լ. 0., 1904 հոկտ. 31ին և Նոյ. 30ին իր Ս. Աթոռոյ մնացուկին փոխ տուած 500 Լ. Գ. և երբ կը տեսնէ որ 47944 ¹/₁₀ վրչ.ի տարբերութիւն մը կը մնայ՝ հաշիւը հաւասարակշիւելու համար զայն ալ կը քաշէ Նոր Ծինութեանց հաշւոյն : Սակայն կ'երեւի թէ ուշագրութիւն չէ դարձուցած որ նախընթաց 216 կարգաթիւ կրող վերջին գործողութեան արձանագրութիւնը կը կրէ Դեկտ. 6 թուականը, իսկ ինքը կարգաթիւ 217 արձանագրութեան Սեպտ. 3 և 218 արձանագրութեան ալ Նոյ. 30 թուականները կուտայ :

Հաստատութեան մը պաշտօնական մէկ տօմարին մէջ, ուր օրը օրին ամէն գործողութիւնք կ'արձանագրուին անհրաժեշտաբար, մուտ գտած այս օրինակ դիտելի կէտերու չէ կարելի անտարբերութեամբ վերաբերուիլ, ի նկատ ունենալով մանաւանդ որ խնդիրը կը դառնայ տոկոսաւոր պարտքով առնուած և ի պահեստ դրուած մեծ գումարներու վրայ, որոց մասին գտնուած որոշումները կասկածելի են և հեռու համոզիչ ըլլալէ :

Սառն Յանձնաժողովս Ս. Աթոռոյ տասնեակերու տարուան ընդհ. հասուլթից և ծախուց, Մնողուկի և Պահեստի Պարտամուրհակաց հա-

չիւներու քննութիւնը աւարտելով կը փութայ իր տեղեկագիրը ներկայացնել Պատկ. Միաբ. Ընդհ. Ժողովոյ, և կը յուսայ արուած հրահանգաց համաձայն իր սլաքաշահութեանց մնացեալ մասն ևս պատրաստելով իւր սլաշտօնը աւարտել :

23 Նոյ. 1907
Ս. Աթու Ս. Յակովբեանց
յերուսաղէմ

Մնամք խորին յարգանք
Անդամք Ազգ. Կեդր. Վարչ.
Պատուիրակութեան
ՎԱՀՐԱՄ ԵՊ. ՄԱՆԿՈՒՆԻ
ԱՐԻՍ ՖԷՍՃԵԱՆ

Անդամք Խառն Յանձնաժողովոյ

ԳՐԻԳՈՐԻՍ Վ. ՊՅԱՃԵԱՆ ՄՈՎՍԷՍ Վ. ՈՍԿԵՐԻՉԵԱՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ Ծ. Վ. ՍՍԳԱՅԵԱՆ ՄԱՏԹԷՈՍ Վ. ԳԱՅԸԲՃԵԱՆ
ԵՂԻԱ Ծ. Վ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ ՍՄԲՍՏ Վ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ
ՍԻՄԷՕՆ Վ. ԹԵՂԵԱՆ ՄԵՍՐՈՊ Վ. ՆՇԱՆԵԱՆ

Միաբանական Ընդհ. Ժողովս Նոյ. 23, 24, 25 և Ժ. ԺԱ. ԺԲ., յաջորդական կրեք նստելու մէջ լսեց Հաշուական Քննիչ Յանձնաժողովոյ պատրաստած երկուստամանայ հաշւոց ընդարձակ Տեղեկագիրն և վիճարանութեամբ ու դիտողութեամբ ընդունեց սոյն տեղեկագիրը հետեւեալ բանաձևով .

«Միաբանական Ընդհ. Ժողովս իր կողմէ կարգեալ Յանձնաժողովոյ Ս. Աթուոյ 12 ամեայ հաշւոց քննական Տեղեկագիրը և գիտակցարար տեղի ունեցած զեղծումներուն նկատմամբ, անոնց ըրած եզրակացութիւնները լսելով ճիշտ գտաւ և նոյնութեամբ ընդունեց և որոշեց յղել Ազգ. Կեդր. Պատկ. Վարչութեան հանդերձ (1893-1905) տասներկու տարիներու դիտողութեամբ վաւերացեալ հաշուեցոյցներով :

Բ. Ասենայեհ
ՊԵՏՐՈՍ Վ. ՍԱՐԱՃԵԱՆ

Նախագահ Միաբ. Ընդհ. Ժողովոյ
Պատրիարք Ս. Երուսաղեմի
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Նոյ. 26 1907
Ս. Աթու յերուսաղէմ

Էրևանեան ընտանիք իր խորին շնորհակալութիւնները կը ներկայէ ամեն անոնց որք հաճեցան ներկայ գտնուիլ Այրի Տիկին Մարիամ Ս. Էրևանեանի յուզարկաւորութեան հանդէսին և իրենց ցաւակցութիւնները ներկայեցին այս ոխութեամբ :

4. ՊՈԼՍԻ ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔԷՆ

Ա Ն Ո Ն Ք

Կ. Պոլսի եռուզեռ կիսանքին մէջ՝ կիսանքերու շնորք մը միշտ ուշքս դրածած է։ Առտուն կանուխ՝ սալցրալին ծղերուն, թխնէլէն վեր, այդ երկար, երկար ճամբուն վրայ կը հանդիպեմ անոնց։ Առտուն կանուխ ելած են անոնք իրենց տաքուկ անկողիններէն և փողոց թափուած՝ ճիշդ ժամանակին գտնուելու համար իրենց գործին գլուխը։ Անոնցմէ ոմանք լաւ պատասխարուած են կճող ցուրտին դէմ, ոմանք տկար դողդոջուն, գէշ նրաշտպանուած։ Անոնց գլխանոցներէն մինչև կօշիկները՝ պէսպիսութիւն մը բախտի և զրկանքի։

Որոնք են անոնք։ — Շուկայի մարդիկ չեն անոնք, մտադրազ իրենց գործերուն կնճատութիւններով. հացի կռուին դրդամներուն տակ գործի վազող մարդիկ, որոնց քայլքը արագ է, երազ է, դէմքերը՝ մռայլ կամ զուարթ, իրենց մտմտութիւն համեմատ։ Մշակներ կամ դործաւորներ չեն անոնք, որ ելած ըլլան փողոցներու գլուխները, ճամբու ամէնէն բանուկ հանգրուաններուն վրայ, իրենց զանազան սլաղան տարազներով, պիշ պիշ սպասելով որպէսզի գործի մը կանչուին, Աւետարանի մշակներուն պէս։ Ճոխ և չքեղ վաճառատուներու պահապաններ չեն անոնք, որ իրենց տեղային և ցեղային տարազներով հագուած սքուած, կոկիկ սպրպիկ, առտուն կանուխ վաճառատուներուն երկաթէ սկօսաւոր տառանդները շրադ շրադ կը շառաչեցնեն, չէմքերը կ'աւելնեն, ապակի փեղկերը կը սրբեն՝ հըպարտ իրենց ճշտապահութեան վրայ։ Սա ամէն հասակէ, ամէն սեռէ տըլորէն յառաջ արթնցող փերթաքաղ գնչուներն ալ չեն անոնք, որ ճամբու երկայնքին վրայ դէզ դէզ նետուած աղբիւսները կը քրքրեն անհատալի ճարպիկութեամբ և իբր անպիտան նետուած այդ բաներու մէջ կը գտնեն իրենց համար շատ պիտանի բաներ, կը լեցնեն իրենց որթերը, և ետքը կը ջոկեն զանոնք ու՝ կը դասաւորեն՝ եթէ կ'ուզէք. ոսկոր մը, քուրջի կտոր մը, երկաթի փերթ մը, տաշիղէ կրկուս մը, շան աղբի կոյս մը, ամէնքն ալ իրենց տեղերը ունին այդ գործն ու տըքնաշան գնչուներու որթին մէջ։ Վաճառու կաններ ալ չեն անոնք, որոնցմէ քիչեր միայն առտուն կանուխ կելլեն անկողնէն՝ նետուելու համար փողոցը, իրենց գործին, մինչ մեծամասնութիւնը դեռ թաղուած է կամ իր ընտանեկան յարկի անուշտութիւններուն մէջ և կամ անքուն գիշերներու շաղկապաւորաւորութեան մէջ։

Որոնք են ուրեմն անոնք։ — Օ՛, անոնք չեն այդ մարդոց և ոչ մէկ խումբէն։ Անոնք առանձին համայնք մը կը կազմեն, թէև տար-

բեր ազգերէ, տարբեր հասակէ և տարբեր սեռէ։ Անոնց գործը տարբեր է բոլորովին։ Հացի կռիւը անոնց համար չէ տակաւին, եթէ նոյն խակ անօթիներ ալ գտնուին իրենց մէջ։ Չար նախանձը, շահադիտական մրցումը գործօն կեանքի ասպարէզին վրայ անձանօթ է անոնց։ Վատթարացած և կործանած բարոյական մը չէ՝ ծածկուած արտաքինին, անոնց քիչ շատ սիրուն կամ անխնամ հագուստին ու կապուստին տակ։ Անոնց ամէն հասակէ և սեռէ դէմքերուն վրայ նրբութիւն մը կայ, գեղեցկութիւն մը կայ, չարաճճիութիւն մը կայ, խռնամուտիւն մը կայ, զիրար գերազանցելու բնածին նախանձ մը կայ, վազք մը կայ, տպագայ մը կայ, այո, ապագայ մը և ապագայներ կան կեանքի այս առաջին սանդղամաստնութիւն վրայ։ Կեանքը՝ որ դեռ չունի միջին հորիզոն մը անոնց համար։ Ամէն բան կը ժպտի անոնց, ամէն բան գեղեցիկ է անոնց համար և տեսական, կեանքի կատարեալ վայելք մը կ'ըզգան անոնք իր անսարքագրելի ընդարձակութեան մէջ։ Թերեւս ապուշ նայուածքներ ալ գտնուին այդ սիրուն դէմքերու մէջ, թերեւս արդէն զառամածներ ծայր տուած ըլլան այդ թարմ փթթումներու մէջ, բայց անոնք ամէնքն ալ մարդեր, և եթէ ուզէք մարդուկներ են արդէն իրենց ինքներով։ — Օհ, տեսնէիք անոնց նայուածքները, քալուածքը, անոնց ընկերակցութիւնը, անոնց ճամբորդութիւնը այդ երկար ճամբոնց ընկերակցութիւնը, անոնց լեզուները։ Կարծես թէ արտայտնի ըլլալուն վրայ։ Հապա անոնց լեզուները։ Տիւ ճիւ, թեւ թեւ, քով քով։ Վաւրնդի շատ քիչ անգամ դատ դատ կը քալեն անոնք, անպատճառ միացած են իրարու, ամէնէն քիչը երկու երկու կամ երեք երեք։ Ասոնք կը ճլուլան այդ թռչնիկներու պէս, ո՛հ, կը խօսին։ Որովհետեւ պիտի չուզէին որ թռչնիկներու նմանցնէինք զիրենք։ Կը վիճին, կը ծիծաղին, կը քննեն ու կը քննադատեն, կը սրամտեն, կը խօսին հայերէն, յունարէն, ֆրանսերէն, գերմաներէն, անգլիերէն, հրեայերէն — երէն, — երէն, և միշտ կը խօսին ու կը քալեն։ Փոքրիկ շաւակներ ալ ունին անոնք իրենց կռնակներուն վրայ։ անոնց ձեռքերն ալ պարապ չեն։ Եթէ քիչ մը բախտաւոր ծնած են՝ ուրիշներ կը վերցնեն անոնց բեռները։ Այսպէս կամ այնպէս՝ կը քալեն ամէնքն ալ։

Կը քալեն, կը քալեն։ Բայց դէպ ի ո՛ւր։ ո՛ւր կ'երթան այս անտիրակները ամէն առտու, այնքան կանուխ ու այնքան ճշդապահ։

Կը քալեն։ Վասնզի այդպէս պէտք է։ Թէև անոնք չեն գիտեր դեռ հացի կռիւը, բայց հետզհետէ պիտի գիտնան՝ թէ իրենք ալ շատ կանուխ են նետուած են այդ տիեզերական կռիւին մէջ։ Կ'երթան։ Վասնզի պէտք է ճշդապահութեամբ երթալ գործի։ Պարտաճանաչութեան հիմն է այդ և անոնք հետզհետէ պիտի հասկնան թէ յաջողութեան գաղտնիքը առջի օրէն բացատրուած է իրենց։

Բայց որո՞նք են անոնք, որ ամէն առտու կանուխ կ'անցնին այդ

չատ երկար ճամբէն, կեանքի հոգերուն մէջ խղդուածներու մէջէն . որոնք են այս անհոգ երեւած մարդուկները մարդոց մէջ :

— Դպրոցականներ :

Դպրոցականներ . դուք ինչե՛ր չէք թելադրեր դիտող և ուսումնասիրող միտքերու : Կրթութիւնն ու դաստիարակութիւնը , որոնց տրուած էք , արդեօք ինչե՛ր կը պատրաստեն ձեզ համար : Պիտի ըլլա՞ք երջանիկ անհաւաններ , պատուով և աշխատանքով զարգացած քաղաքացիներ : — Ո՛վ դիտէ , թախս բռնածը արդեօք պիտի սիրէ՞ ձեզ : Երջանիկ հայրե՛ր պիտի ըլլաք թէ դժբախտ մայրեր : Զեր բոլոր գեղեցիկ ձիւքերը պիտի փայլին կեանքի բնական ընթացքին մէջ , թէ պիտի խամրին ընտանեկան վիշտերու և տիպերու մէջ , դորձի ասպարէզի ձախողութեամբնուն մէջ , անորոշ նկարագրի մը բոլոր հետեանքներուն մէջ : — Ո՛վ դիտէ , ի՞նչ տաղանդներ ու հանճարներ կան ձեր մէջ՝ գրգռեալներու տակ թաղուած , և ի՞նչ մարդկային խելճութիւններ՝ անամէջ չքեղութիւններու ներքե : Արդեօք ձեր վրայ հսկող աչքեր կը դիտեն ձեր ներքինը : — Գիտէ՞ք արդեօք , դպրոցականներ , թէ ո՞ւր կ'երթաք :

ԲԱՐԳԷՆ ՎԱՐԳԱՊԵՏ

ՀԱՄԱՐ ՍԷՐ(*)

Ի

Ամբողջ օրն Համբար իր անկողնին մէջ անցուց , մինչեւ իրիկուն քնացաւ և արթննալուն՝ իբրեւ հրազ մը յիշեց գիշերուան անցքերը , վայրկեան մը կարծեց թէ վերջապէս յաղթանակը տարած էր Իօաննայի վրայ , իսկ երբ իրականը պատկերացաւ իր յիշողութեան՝ նա խնդաց , և նման վարպետ դերասանի մը՝ որ իր դերին մէջ չփոթելով ծուռ քայլ մը կ'առնէ և ասով փոխանակ սուլուելու բռնն ծագաւ հարութիւն մը կը խլէ հանդիսականներէն՝ Համբար պարծենկատ ինքնահաւանութեամբ մը գոհ մնաց մէկ քարով երկու թռչուն զարկած ըլլալուն համար :

Ուզեց ցատկել անկողնէն ու չկրցաւ . թիթեւ էր գլուխը , բայց զգաց որ մարմինը գամուած էր անկողնին , դժուար տարաւ ձեռքը կուրծքին քննելու համար սիրտը , որ սկար կը գործէր . բոլոր ջիղերը կարկամած՝ շարժուի մը ընել անկարելի թուեցաւ . փորձեց դառնալ ու կարի ծանր զգաց մարմինը . փորձեց ձայնել , բայց վախցաւ , վասն զի ոչ ոք պիտի պատասխանէր իրեն :

(*) Տե՛ս Ա. Մամուլ 1907 թիւ 25, էջ 613:

— Տէր Աստուած, ի՞նչ եղաւ ինծի . . . խօսեց իւրովի ու երկիւղով աչերը փակեց:

Եղածը այն էր որ Իօանայի ձեռքէն ըմպած վերջին գաւաթին մէջ մի քանի կաթիլ քնաբեր ու թմրեցուցիչ հեղուկ խառնուած էր, որուն ազդեցութիւնը խիստ յամր պիտի սկսէր ու միայն քսան չորս փամ պիտի տեւէր:

Մղձաւանջի վայրկեաններ ունեցաւ Համբար, սպասեց երազին անցնելուն, բայց ինք արթնուն էր արդէն, մահատու երկիւղն իր արիւնը կը սառեցնէր երակներուն մէջ ու պաղ կայլակներ ճակատը կ'ողողէին:

Այդ վիճակին մէջ լքուած էր ամենուն կողմէ, ոչ ոք կը մտնէր սենեակը, Վիրգին հիւանդ էր, գիտէր. բայց մայրն ալ հակառակ իր սովորութեան նախաճաշը չէր պատրաստած այն օրը, ինչո՞ւ . . . :

Ինչո՞ւ: Մարդ որքան անասնանայ՝ ոճիրները իր աչքին այնքան աւելի կը կորուսեն իրենց կարեւորութիւնը:

Գողն իր արդարացումն ունի և իր ոճիրը կ'ըմբռնէ իրր արհեստ. մոլեռանդն իբր բարձրագոյն առաքինութեամբ օժտուած կը դաւաճնի իր անձը, որու կուրծքին տակ ապառաժի կտոր մ'է սիրտը ամեն ձգտումներու հանդէպ, գիթութեան, ներման ու մարդասիրական բոլոր զգացումները մահացու մեղքեր են մոլեռանդին դաւանանքով երբ խնդիր կայ անհաւատ թշուառներ մխիթարելու:

Համբար կը մտածէր թէ ի՞նչ էր իր մեղքը այսքան երեսէ իյնալու համար. եթէ բարկութեան միջոցին իր կիներն յանդիմանեց՝ ասիկա այր ու կնոջ միջև բնական բան մ'էր, վաղը, միւս օր կրնային հաշտուիլ. եթէ իր աջի՛ր դուռն էր, այս ալ բնական էր, վաճառի քաղաքին մէջ ո՞ր խեղացի ամուսինը կրնար մշտապէս հաւատարիմ մնալ իր ամուսնական ուխտին, ուրիշ բան է՝ տխմար և սպուշին կեանքը. գալով Որբէլայի արկածին՝ ասիկա նշանակութենէ ղուրկ էր բոլորովին. ծագումն անծանօթ որբունի մը, սիրուն սպասուհի մը անշուշտ իր բաժինը պիտի ունենար տան տիրոջ զգացումներէն, մանաւանդ մայրերը չէ՞ն որ իրենց երխտասարդ գաւաթները կը մղեն այդ ըզբօսանքին որպէս զի անոնց ամուրի կեանքը ապահովուի:

Այսպէս կը արամաբանէր Համբար ու տակաւ բարկութիւնը կը յաջորդէր երկիւղին, վաճառի անկարելի էր իր դէմ լրբացող ընդհանուր քէնը տարբեր նշանակութեամբ ըմբռնել, ուստի հայհոյանք մը արտաբերելով ձայն արձակեց:

Եւ սակայն տան մէջ մեռելական լռութիւն կը տիրէր. ոչ ոք պատասխանեց իր կոչին. ուղեց նորէն շարժիլ և զգաց որ մարմինը կապարի հատոր մ'էր:

Մտածեց թէ այժմ Իօանա լողարանն էր անշուշտ, ուր արտակարգ խնամով իր հրաշածոյլ մարմինը օծելէ ետեւ, զինքն ընդունելու համար իր ամենէ փառաւոր ու գրաւիչ պերճանքով պիտի զրադուէր:

Ահա՛ գիշերը : Համար կ'երեակայէր Իօաննան միակտուր նրբին չըջադեհստով , լայն բաղմոցին վրայ ընկողմանած , իր սիրականին անձկութեամբ սպասող դիրքի մէջ , այնպէս որ դուռը բացուելուն՝ նա պիտի փարէր իր լանջով ու գոչէր , «վայելէ՛ կեանքը» :

Օ՛հ , այդ կեանքը , որուն համեմուտ համար երկար ամիսներ հոգեվարքով մը տառապելէ յետոյ , այսօր արեւին մարելուն հետ , գիշերուան մթութեան մէջ սկսած էր շողալ վերջապէս , և Համար մթնոք բանտէն արձակւող դատապարտեալի մը անսխառն ուրախութեամբ պիտի շտապէր բաց օդին մէջ : Ննչել արքայութեան ծաղիկը , վայելել ճշմարիտ կեանքի լոյսը , յազենալ սիրոյ լրման արբեցութեամբ :

Տարվալիք երեակայութեան այս պատկերացումին առջև , սակայն , Համար կը նմանէր այն չլթայուած ու սովահար թշուառին՝ որմէ չորս քայլ հեռի կայ փառաւոր ու ճոխ սեղան մը յատկապէս իրեն համար պատրաստուած , ու նա չ'կրնար զինքը կապող չլթան խորտակել :

Բարկութեան հետ երկիւղը վերսկսաւ պուշնալ , օրհասական առիւծի մը նման շարժում բրաւ ու լեցուն տակառի մը ծանրութեամբ մահճակալէն դուրս ինկաւ :

Այն ժամանակ յիշեց իր հօր անէծքը , և ակռաները սկսան իրար ծեծել խորտակուելու աստիճան լուռն ոյժով :

Ինք , տէրտէրի տղայ , իր մանկական օրերէն մատաղաւ ուղեղին վրայ անտաշելի կերպով քանդակուած էր այն չարագոյժ առածը թէ «քահանային աղօթքը չբռնէր , անէծքը կը բռնէ» :

Ամպոսեցաւ Իօաննայի լուսափայլ պատկերը և անոր յաշորդեցին քահանային կոպիճներէն դուրս ցցուած աճաւոր բիբերը , որ նման անօթի վագրի աչերուն՝ իբրեւ թէ իր որսին հանդէպ լոցեր արծաղէին . յիշեց անոր որոտալից գոչումը , «անխժեալ ըլլաս» . և Համար ոյժ գտաւ իր ձեռքերով երեսը ծածկելու , իր լեզուն՝ իր բովանդակ զանգուածին յոյզն ամփոփելով կրցաւ մրմնջել :

— Տէրտէրն անխժեց զիս . . . :

Սակնիկրասը գէրօյէն տասն հինգ աստիճան իջած էր , ինչ որ հազիւ քսան տարին անդամ մը կը պատահի Իզմիր :

Անդնդային խաւարի մէջ թաղուած էր քաղաքը . հիւսիսային սառնաշունչ քամին խորտուրորտ սալայատակներուն վրայ ցորեկուան ձիւնախառն անձրևով շինուած կաւը քարացուցած էր արդէն . դեռ այն ժամանակ ոչ մէկ լոյս չէ՛ր վիրաւորեր փողոցներուն մութը , թաղապետութիւն ու կաղ դեռ գոյութիւն չունէին հոն :

Կէս գիշերին կառք մը կեցաւ Պէլլավիաթա փողոց թիւ 17 տան առջև , կառապանին օգնութեամբ ու ծանր շարժումով մարդ մը իջաւ դռնակէն ու կառքը մեկնեցաւ :

Առաջին մեղմ հարուածներուն մարդը կարծեց թէ անմիջապէս պիտի բացուէր դուռը, բայց ոչինչ. այցելուն խռածեց թէ ուշ էր մնացեր ու ներսը կը քնէին:

Աւելի ուժգին կրկնեց հարուածները՝ որոնց խուլ արձագանքէն դիւրին էր գուշակել թէ պարապ էր բնակարանը:

Քառորդ ժամ տեւեց պայքարը, և այդ քառորդը այցելուն հոգեվարքը եղաւ:

Յետոյ խապոտ ձայն մը լսուեցաւ տան խորէն, որ յաւիաւ դրան կը մօտէր, այցելուն ականջ դրաւ և իրեն սնծանօթ ձայնին աղդեցութեան տակ սարսուեցաւ, նա երբէք չէր լսած հոն այդ ֆափօփօնին:

— Ո՛վ է, ձայնեց ներսէն անծանօթը:

— Ես պատասխանեց այցելուն:

— Ո՛վ ես դու և ի՞նչ կը փնտռես հոս:

— Բաց:

— Անունդ:

— Համբար:

— Ա՛հ, ներեցէք պարոն, որովհետեւ ուշացաք, ասոր համար կարծեցի թէ օտար մէք, թոթովեց անծանօթը և դուռը բացաւ:

Բակը բոլորովին պարապ էր, փոքրիկ աղտոտ լապտեր մը դրուած էր մերկ պատուհանին մէջ, որուն աղօտ լոյսով կարելի էր միայն տեսնել ու քալել:

Համբար սոսկում գգաց այս արտակարգ դատարկութեան մէջ և իր ուժասպառ ծունրերն սկսան կքիլ:

— Ո՛վ ես դու, հարցուց մեքենաբար և առանց հաւատալու տեսածին:

— Ես ջրհանկիր եմ, պատասխանեց օտարը, որ ցուրտէն կը դողար:

— Ի՞նչ գործ ունիս հոս:

— Իբրեւ պահապան գիշերները հոս պիտի մնամ:

— Որո՞ւ կողմէ:

— Տան տիրոջ կողմէ:

— Ո՛ւր է Օրիորդը:

— Օրիորդ Իօաննա:

— Այո՛, միթէ անոր բնակարանը չէ՞ ասիկա:

— Այսինքն էր մինչև երէկ առաւօտ:

— Ի՞նչ ըսել կ'ուզես:

— Օրիորդ Իօաննա աճուրդի դրաւ տան կարասիները, ա՛հ, եթէ հարուստ ըլլայի, հաւատացէք, պարոն, որ մէկ օրուան մէջ իմ հարստութեան կրկինը, քառապատիկը պիտի շահէի, Աստուած իմ, ինչ հարուստ ու շքեղ կարասիներ, որ մէկ կաթիլ ջուրի ծախուեցան, այնչափ կ'աճապարէր օրիորդը . . . :

— Յետո՛յ:

— Յետոյ իր ծանօթ մէկ երիտասարդին հետ թե թեւի մեկնեցան տունէն :

— Ուր :

— Մէսաժըրի շոգենաւը, ժամը երեքն էր, տան տիրոջ հարցուց թէ ո՞վ պիտի սպասէր տունը, ան ալ զիս ցուցուց :

— Յետոյ, թոյժովեց Համբար անհաւատալի պատմութեան վերջն հասկնալու փոյթով :

— Այս է բոլորը, պարոն :

— Ուրիշ ո՞վ կ'ընկերանար օրիորդին :

— Պառաւ աղջիկ մը, որուն անունը մոռցայ :

— Ժօրժէթ :

— Ահ, հոյն ինք :

— Դու գացիր մինչև շոգենաւ :

— Անտարակոյս, օրիորդին ճամբու գոյքերը փոխադրելու համար, բայց կեցի՛ք, ամենէ կարեւորը պիտի մոռնայի . . . :

Եւ Համբարի հասցէին տոմսակ մը տալով յարեց :

— Օրիորդ Իօաննա մեծ հոգածութեամբ պատուիրեց որ այս թուղթը ձեզ յանձնեմ :

Համբար իբրև ցնորքով երերուն՝ մօտ գնաց լապտերին, բացաւ տոմսակը և հետեւեալ տողերը կարդաց :

Ազնիւ բարեկամ

Զպիտի մոռնամ ձեր անկեղծութիւնը. անսկսկալ բաղդ մը զիս կը հեռացնէ քաղաքէդ իսպառ. վաղամեռիկ ամուսնոյս հօրեղբորորդին եկաւ զիս կնութեան առնելու, որուն հետ այսօր կը մեկնիմ Եւրոպա

* * *

Վիհ մը ձևացաւ բակը Համբարի ոտքերուն տակ. չ'ուզեց հաւատալ տոմսակին պարունակութեան, ջղաձգական ոյժ մը կաղզուրեց ծունրերը և առնելով լապտերը վեր սրացաւ, այն սրահին մէջ՝ ուր գիշեր մը առաջ Վիրգինի գոհարներով կը փոխարինէր Իօաննայէ աւակալած շնորհը, նա տեսաւ կորուսեալ դրախտն իր անաւոր մերկութեան ու սառցրտութեան մէջ, և իր սեղմուած ակռաներու առանցքէն մրմնջեց :

— Տէրտէրն անիծեց զիս :

Այցելեց բոլոր սենեակները, ու բոլորին մէջ գտաւ շքեղութեան իրական աւերը. վայրկեան մը փակեց աչերը շնչելու համար Իօաննայի բոյրը, սպասեց որ արեգակը ծագի և անուրջը փարատի, մեքսաւօրֆօգի երեսէն հալածուի խաւարը, և ինք նախընթաց գեշերի արքայութեան մէջ յանկուցուի սիրոյ ու գեղեցկութեան գերմարդկային դիւցազնուհոյն ոտից առջև :

Սակայն ցուրտը, փեղկերուն ձեւքերէն մօնչող քամին, դատարկութիւնն անաւորող մութը, անծանօթ երիտասարդի մը իրեն յաջորդած ըլլալուն գաղափարը, իր ձեռքին մէջ սեղմուած տոմսակը՝

որ մահ կ'պարունակէր, բոլոր ասոնք իբրեւ պողպատեայ տապարով կը խորտակէին իր կուրծքը:

Հապտերն ինկած էր ձեռքէն, բացաւ աչքերը ու վերստին տեսաւ քառսը, ուր փոխանակ իր երեակայութեան յորինած պատրանքին՝ կը պատկերանար մի բոլորովին տարբեր և արինալի տեսարան:

Համբար տեսաւ արեան՝ բիծերով շառագնած պատառուն շապիկ մը և անոր մէջ Որբելայի նուաղած մարմինը, շապիկը՝ գոր ինք պատուած էր, արիւնը՝ գոր ինք թափած էր, տեսաւ իր հօր զարհուրելի հանդիսաւորութիւնը, որ կանգնած էր հոն իրզեւ անէծքի աստուածը, տեսաւ իր մայրը, զոր սոնկ շան պէս կ'ծեճէր, և Համբար իբրեւ բոցավառ հնոցի մը առջեւէն՝ ուր չար ոգիներ գինքը պիտի նետէին՝ ոյժ գտաւ ետ ընկրկելու:

Նա կը դողար մահու սարսուռով, խիլճի խայթէն յայլթուած, ո՛չ, վասնզի խիղճը յարաբերութիւն՝ չունէր իր արարքին հետ, որ կեանքի բնական ընթացքով կ'արդարանար. ուրեմն իր դողար զըղջումով ընկճած՝ այն սխալին համար որով կոխտուեց Որբելա անուն դեռախիթիթ ծաղիկը, ո՛չ, վասնզի ամէն ծաղիկ կը բուսնի հոտոտուելու և յետոյ չորնալու համար, այլ կը դողար երկիւղէն:

Այժմ կը վախնար վատը:

Կը վախնար հօրը անէծքէն, որուն մահատու հետեանքն արդէն սկիզբ ըրած էր Իօանային փախուստով. յետոյ պիտի վերջանար անշուշտ աւելի ծանր և աղէտալի պատիժով մը:

Բայց ի՞նչ աւելի վատթար ու դժուար քան այն վիճակը՝ ուր սիրտէն զարնուած գազանի նման կը գալարուէր Համբար:

Իրական պատիժն էր դոր կը կրէր թշուառը, ու մէն մի վայրկեան կրկին ու կրկին կը բարդուէր պատիժին ահաւորութիւնը. ոչ ևս էր Իօանա, այս էր իրականութիւնը, այժմ ուրիշին գիրկն էր ամբողջ դեղեցկութիւնը, ամբողջ երկինքը, իր կեանքը, իր արեւ. և ինք, Համբար, քահանային բերնով անխճեալ որդին, հրաշափառ երազէ մը յետոյ, օձերու բոյնին մէջ արթնցած՝ արեամբ ողողուն կը տեսնէր աշխարհը:

Ո՛ւր զնալ հիմա, ո՛ւր փախչիլ, ո՛ւր ապաւինիլ, դառնա՞լ հայրենի տունը, հոն, ուր իր երբեմնի սիրական կինը, վիրգէն թերեւս դիակ մէր արդէն, ուր իր մայրը թերեւս չէր սթափած, ուր Որբելայի կուսական արիւնը չպիտի ցամքէր, ուր քահանան, այդ անողորմելի հայրը թեատարած կ'սպասէր իր վերջին անէծքով կայծակելու համար զինքը. վերջապէս հոն, ուսկէ երկու կամ երեք դադաղներ գուրս պիտի գային առաւօտուն, և ինք պիտի սովորուէր լալու իր զոհերը պարփակող դադաղներու ետեւէն:

Նւ սակայն այս բոլոր անդնդային երեւոյթները ոչինչ կը գործէին ալքովով բթացած իր ուղիւին վրայ, կոյր ու մոլեկան սիրով կարկաւմա՝ ջիղերուն վրայ, անասնի կիրքով մոխրելու աստիճան լախող

սիրտին մէջ : Նա կը վնասէր լոյսը , այսինքն Իօաննան , հեռի անորմէ՝
իր աչերը կը մնային կոյր :

Ծարաւ զգաց ու ծովն յիշեց . ծովը՝ որ կ'ըստնէր իր դիցունհին ,
ծովը՝ ուր թափուած էր իր նեկտարը , ուր թաղուած էր իր արեւը ,
և Համբար դէպի ծով ուղղուեցաւ , իրրեւ լուսնոտ մը կ'ընթանար ,
հիւսիսային քամիէն վնասուրի նման կը քշուէր դէպի ծով :

Պէլլավիսթայի սրճարանը բաց էր տակաւին , կոհակներն յախուռն
կը յարձակէին մինչև ապակիները ծեծելու , Համբար մտաւ հոն , և
իր տոչորուող կուրծքը փութաց ալքովով զովացնել , ալքովը կը գոր-
ծէր այդ աւերին մէջ՝ ինչ որ արջասպը պիտի գործէր հրատապ աւա-
զին վրայ , պէտք էր ուրիմն ծովը , ովկիանոսը՝ մարելու համար այդ
հնոցը :

Բայց ո՞ւր էր ծովը :

Համբար դուրս եկաւ սրճարանէն ուզեց գնալ ծովին վրայ կա-
ռուցուած կամուլին մինչև եզրը թերեւ գրկելու համար Իօաննան ,
բայց անկարելի էր հոն կանգնիլ :

Քամի չէր շնչողն , այլ ուրական , որ երկրին չորս ծագերէն ար-
ձակուելով ծովն իր յատակէն կը զզրգէր . և ահա լեռնոտձև կոհակներ
իւր սառնային հրաբուխ՝ անդունդէն կը բարձրանային՝ դէպի վեր
որպէս թէ սև ամպերը պատուելու և լոյսը պարզելու համար :

Եւ չեմ ուզեր մինչև իսկ կարծել թէ եղած էր ժամանակ մը , ուր
Աստուծոյ հոգին կամենար չըջիլ սևաթոյր ամպերէն վար ջուրերուն
վրայ , վասն զի խաւարին մէջ ամէն բան տգեղ է , ու տգեղը չարի-
քին զաւակն է :

Եւ ըսել թէ եղած էր ժամանակ մը՝ ուր Աստուծոյ հոգին տգեղ
էր , թէ նա չարիքին շունչն էր :

Ո՞ր հայհոյանք :

Ըսել թէ Աստուծոյ հոգին՝ որ լոյսն է ինքնին , պէտք ունեցաւ
լոյսի դադափարն յղանալու :

Ո՞ր յիմարութիւն :

Համբար կամուլին վրայ էր այժմ , ոչինչ կը տեսնէր ,
ոչինչ կը խորհէր , կատաղի կոհակներուն դէմ կը տոկար
կամուլը , յետոյ սկսաւ տարուբերուիլ կեղեի նման . այն ժամանակ
Տէրւմնակի անդրանիկ որդին բուռ մը չարագոյթ ձայնով գոչեց :

Տէրտէրն անիծեց զիս :

[Շարունակելի]

ԿԱՐՍՊԵՏ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

ՄՈՒՇԵՂ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Իր վրայ բան մը գրելու գաղափարը շատ անգամներ յղացած եմ, սակայն անկարող զգացած եմ ինքզինքս յօրինելու իր ամբողջական բնատրիպ նկարը: Իրեն հետ տեսնուելու բազմադէպ առիթներէն առանց խորապէս օգտուելու պիտի չկրնայի մասամբ մէկտեղել այն ներքին ու արտաքին առաւելութիւններն ու յատկանշութիւնները, որոնց պատշաճ ու համեմատելի քովքովութիւնը պիտի կրնար արտաբայլեցնել ներդաշնակ համադրութիւնը Մուշեղ Եպիսկոպոսին:

Իր ներքին մարդու բարձրութիւնները թեթեւի տուած դէմքին ու հասակին ազդուութիւններուն հետ՝ սքանչախառն ու մաքուր սէր մը կը գոյացնեն սրտերուն մէջ ամէն անոնց, որոնք կարդացած են զինքը մօտէն թէ՛ հեռուէն: Իր շուրջը սիրտուող սիրոյ այս հեշտածաւալ միջնոլորտը ապականութեան կը միտի երբեմն այն ամէն կռիւներու երեսէն, զորս կը սիրէ մղել սուտերու և կեղծիքներու դէմ: Ելեէջներով համեմուած անհանդարտ կեանքին սիրահար՝ պատահութիւններ կ'ստեղծէ կարծես մաքառելու . . . մի՛շտ, սակայն, նախապաշարունակներու ու սովորամոլութիւններու ատյաններուն դէմ: Ինքնիրմով ա՛լ աւելի բարձրացուցած իր ներկայ դիրքին մէջ անառիկ ու անաւեր մնալու, պաշտօնին բերմունքը ասոր անոր խաղալիկ ընել չտալու և բեղմնաւոր պաշտօնեայ մը կարենալ ըլլալու համար առաջին կռիւները մղած է իր մարդկային բնութեան դէմ, և այդու սանձահարած է, իբր մարդ, ըմբոստանալու ձգտումնաւոր իր բոլոր կիրքերը:

Զինք մօտէն ուսումնասիրող մը պիտի նշմարէ իր բիւրեղեայ լուսանցիկ սիրտը, որ տակաւին մոլութիւններով չտեղեղցած մանուկի մը սրտին պէս անմեղ է, և զերծ մարդկային ամէն տեսակ աղտոտութիւններէն: Խօսուածքին տիրական ձևը և ձայնին գոռ շեշտերը կարծել կուտան պահ մը թէ՛ անիկա ինքնահաւան ու արհամարհոտ մարդ մըն է: Սակայն իր լութիւնը այդ տեսակ կարծիքի ունայնութիւնը ըմբռնել կուտայ բոլոր անոնց, որոնք գիտակ են շնչաւոր մատենաները ուսումնասիրելու դժուարակնճիւտ արուեստին: Զեղծումներէ զերծ իր անստգիւտ կեանքին նոյնիսկ ի՛նք գիտակից՝ չքաջուիր երբեք անաչառ ըլլալէ, պարագայ մը, որ բնականաբար իր վարուելակերպին մէջ անիրական ու անմեկնելի իրաւունքը պիտի տայ Նորին Սրբալոյսութեան: Մուշեղ Սրբազան աշխատութեան տիպար մըն է: Բազմադիմի գործերուն առթած տաղտուկն ու յօգնութիւնը փարատել չփորձել երբեք ինքզինքը անգործութեան և մեղկութեան գիրկը նետելով, այլ յաջորդաբար աշխատութիւնները կը փոխէ ուրիշ աշխատութիւններու հետ, կարենալ կազդուրուելու համար մտքով ու մարմնով: Ներքին հրճուանքի մը

ճառագայթումները կ'արտացոլան քաղցրանուաղ աչքերով զարդարուն իր աղուար դէմքէն, երբ պաշարուած տեսնէ ինքզինք զիրար խեղդել նկրտող գործերու բազմազանութիւնով մը :

Իր ստեղծուելուն բուն նպատակին մօտէն տեղեակ, օգտակար ըլլալու գերագոյն գաղափարէն մղուած և իր հայրագործ ինամքին արժանաւորապէս յանձնուած ժողովուրդին հոգեկան, բարոյական ու նիւթական պէտքերը գոհացնելու հետամուտ՝ անտրտունջ կը հարթէ դժուարութեան ճամբաները ամէն անոնց, որոնք անմեղաբար կը դիմեն իր ձեռնտուութեան : Մուշեղ եպիսկոպոս, սակայն, քաջապէս տեղեակ զգացումներու և խանդաղատանքի ազդեցութեան տակ գործելէն առաջ գալիք վերահաս վնասներուն՝ մասնաւոր ճիշդ մը կը թափէ պրծելու համար զգացումներու կաշկանդող ցանցէն, որ ստէպ կը ջլատէ ուղիղ կերպով դատելու և յստակ դիտելու կորովը, որուն գոյութիւնը ա'յնքան անվիճելի է հանրային պաշտօնէի մը քով : Հետեւաբար միակողմանի դիտելու վարժուած միականիւններ կը կարծեն թէ Մուշեղ եպիսկոպոս կարծրասիրտ անզգացում մարդ մըն է : Ասի ահագին սուտ մը պիտի ըլլար ճշմարտութեան երեսին նետուած : Պարագաներ եղած են, ուր դիտած եմ աչքերուն թրջուիլը, զոր, սակայն, թաքթաքուր պահելու համար ճիգեր ըրած է, դէմքը վայրկենապէս մէկդի դարձնելով : Զգացումի և աղապատանքի գորովահիւս բոյն մըն է անոր սիրտը, որ լուիկ կ'արտասուէ նախապաշարուած կրկնած տգեղութիւններուն վրայ : Առանց այս ճշմարտութեան պարսպաներու գոյութեան դժուարին պիտի ըլլար լուծել դրական ու գործնական կեանքի այս հերոսին մէջ զգայուն բանաստեղծի մը աթոռակալութեան խնդիրը : Մուշեղ եպիսկոպոս գեղեցիկն, բարւոյն և վսեմին սիրահար առաջնակարգ արձակագիր բանաստեղծ մըն է մեր մէջ : Բանաստեղծ մը, որ, աւելի կը սիրէ ձայնակից ըլլալ ծովերու կատաղի երգերուն և հովերու հսկայ հոծերուն : Զարմանազան գեղեցկութիւնները, որոնք կը ընակին լեռնային դերբուկներուն և բարձունքներուն վրայ, աւելի կը յուզեն քնարը անոր սրտին, որ մրենոյն ատեն ընդունակ է թրթռալու հաս և իր ոտաւն բաժնուած դալկահար վտիտ տերեւի մը սարսուռ երևութիւն ի տես : Անզուգական արժանիքներու հաւաքածոյ այս հանրածանօթ եկեղեցականը միշտ նախանձի նշաւակ պիտի ըլլայ սակայն ամէն անոնց առջև որոնք ինքզինքնին բարձրացնելու համար զուրկ կամքի տոկունութենէն, և նկարագրի աշխուժութենէն՝ իրենց բարձրացումը կարելի կը տեսնեն միայն ինքնիրմով վերանալու ատակ մարդոց անկումովը : Սակայն կոյր նախանձէն խթանուած այդ անսկզբունք և աննկարագիր արարածներուն լուկ կը քլի ծնունդ յարձակումները ապահովաբար Մուշեղ եպիսկոպոսը աւելի նախանձելի կատարելութեան պիտի կարապետեն անսայթաք :

ԽՄԵԱԳՐԵՆ ԷՁԸ

ՀԱՄԱՐ ՍԷՐ

Քերականացի ու գրաւոր հարցումներ կ'հասնէին մեզի, թէ՛ պիտի շարունակուի Կ. Սեփանեանի վէպը՝ Համր Սէրը եւ թէ՛ ինչո՞ւ դադրեցուցած էինք անոր հրատարակութիւնը:

Այս հարցումներուն զոհացում չալ մեր պարտականութիւնն էր, առաջին հարցումն ինքնին կ'լուծուի երբ մեր ընթերցողները ներկայ թիւին մէջ տեսնեն Համր Սէրի շարունակութիւնը, իսկ գալով երկրորդ հարցումին, պիտի ըսենք անկեղծօրէն թէ հեղինակը՝ ո՞ր եւ է պատասխանատուութիւն մը չունի իր վէպի դադարումին մէջ, այլ թիւրիմացութիւն մը, որով մէջ չենք կրնար սքողել մեր պատասխանատուութիւնը, պատճառ եղաւ Համր Սէրին ընդհատումին:

Այս թիւրիմացութիւնը այժմ վերցած ըլլալով, ուղղակի դիմում ըրինք մեր աշխատակցին եւ խնդրեցինք զոհացում չալ մեր ընթերցողներու մեծագոյն մասի փափաքին, վերսկսելով անոր շարունակութիւնը, շնորհակալ ենք որ Սեփանեան էֆէնի ինչպէս միշտ՝ համակիր մեր թերթին՝ մեր տրամադրութեան ձակ դրաւ կրկին իր վէպը որո՞ւ հրատարակութիւնը անշուշտ մասնաւոր հաճոյքով մը պիտի ողջունուի:

Հետեւապէս մեր նախորդ շրջանի բաժանորդներն պիտի կրնան շարունակել այդ վէպի ընթերցումը, իսկ նորերը, այո՛, այդ մասին մտածեցինք եւ որոշեցինք դիւրութիւն մը չալ անոնց:

Անցեալ շրջանի 16 թերթերու մէջ (թիւ Ա. Մամուլ, 7, 8, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25) տպուած է «Համր Սէր»ը, ուստի մեր նոր բաժանորդներէն անոնք՝ որոնք կ'փափաքին Համր Սէրը սկիզբէն ունենալ, անոնց համար այդ 16 թիւերը տրամադրելի կ'ընենք, փոխանակ 16 դրուշի, եւ 9 դրշով, ինչ որ զգալի զոհողութիւն մ'է:

ԵՌԱՄԱՍԵԱՆ

Քսան եւ մէկ պատկառելի գրողներու անունները յիշելէ յետոյ, որոնք մեր մէջ տարբեր համեմատութիւններով գեղեցիկ համբաւներու տիրացած են, այս անգամ կ'աւելցնենք անոնց վրայ առաջնակարգ գրագիտուհի մը անունը:

Ս Ի Պ Ի Լ

Ո՞վ չէ հմայուած անոր ինքնաբոլի ներշնչումով գրուած քերթուածներէն, զորս գրելու համար մասնաւոր լեզու մը ունի ինք, երաժշտութեան չափ անուշ ու ներդաշնակ:

Եւ Սիպիլ չէ ուզած մոռնալ մեր առաջարկն ու դրկած է մեզի ոտանաւոր մը Մոռնալ վերնագրով՝ բանաստեղծական զոհար մը՝ եռամսեային համար:

Յաջորդ թիւով պիտի յիշենք ուրիշ երկու կին գրագիտուհիներու անունները, ինչպէն նաեւ քանի մը սիրուած գրիչներու, որոնցմով գրեթէ պիտի կազմուի եռամսեայի ամբողջական բովանդակութիւնը:

ԶԿԱՍԱԾՆԵՐԸ

Անցեալ թիւով՝ խմբագրական անգալոսապահութեան մէջ յիշած էինք Յ. Ալիխարի եւ Արզամի անունները, վստահ ըլլալով որ ժամանակին երկուքէն ալ պիտի տեսնայինք մեր սպասած յօդուածները:

Կ'երեւի թղթատարական անկանոնութեան հետեւանք է որ Յ. Ալիխարի ղըրկած Շոգ-մոգը եւ Արզամի՝ պոլսական թղթակցութիւնը չհասան մեր ձեռք, ուրեմն յաջորդ շաբաթ պիտի գոհացնենք մեր ընթերցողները:

ԻԳԱԿԱՆ ՊԶՐԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

Դրեց՝ PAOLA LOMBROSO

Բ

ԻՐ ԲԱՐԻՔՆԵՐԸ

Կիները, որոնք ժ.Ձ. ժ.Է. ժ.Ը. դարերուն ա՛յնքան բարդ, ա՛յնքան պերճ, ա՛յնքան նրբաճաշակ արդուզարդերը հնարեցին, գաղափարներու և ճաշակի ազդիւրներ ունէին որոնք թոյլ կուտային իրենց հմտօրէն նորոգել սենեակներու զարդունեցիկը [décor] ուր կ'փայլէր իրենց գեղեցկութիւնը: Հին ոճերուն սիրուն ստեղծումները՝ զորս հաւատարմաբար կ'շարունակէին օրինակել, արդիւնք են իգական սկզբնաղբիւրէն: Ան իր շուրջը ժողովեց ճոխ ու մեծարժէք կահ ու կազմածներ. հնարեց բարձաթուր (bergère) որ կարծես իր բազուկները կ'տարածէ ընդունելու համար վարկպարտի տարազով սկզբունքին շնորհները, երեւակայեց գաղտնապահ բաւարկանքները որոնք իւր թաքստոց կ'ծառայէին կնամեծար խօսակցութիւններու, արդուզարդի սեղանը՝ հայելիներով, խեցիով, արծաթով փողփողուն շողարձակ, կակուղ գորգերը, մեծ ջահերը որոնցմէ երեսի գոյնին համար ա՛յնքան նպատաւոր լոյս մը կ'հոսի. ամօքեց և չափաւորեց ցերեկուան լոյսին՝ չափազանց պայծառութիւնը՝ իր պատուհանը զարդարելով վարագոյրներով և շերտգոյրներով:

Եւ ապահովապէս գնահատելի արժանիք մըն է կնոջ համար՝ որ այս-կերպով մղում տուած է արդի ճարտարարուեստին, այն ամէն բանի մէջ ուր այս վերջինը կ'նպաստէ ստան մը ներքնակողմին գեղեցկացման, ընտանիքին գոհացումներուն և ուրախութիւններուն: Կնոջ համար, որ ստեղծիչն է հանգստաւէտութեան և զարդարանքին, կ'շիւսեն ու կ'մանեն. անոր համար է որ հագարաւոր գործաւորներ և գործաւորուհիներ կ'կատարեն այն պատուական աշխատութիւնը որով մեռաքսի բժուժը, բամբակենիի գնդակը կ'վերածուի հիւսնալի կերպարաներու: Էրիկմարդիկ երբեք այսպիսի բան մը չպիտի անցընէին իրենց միտքէն: Էրիկմարդ մը, ըլլայ նոյն իսկ Ռօշլու, ո՛չ հոյակապ պանդոկի մը պէտք ունի, ո՛չ ալ պալատի մը: Իրեն համար կ'բաւէ դրասենեակ մը, աշխատութեան կամ ուսումնասիրութեան սենեակ մը, գործանոց մը: Երբեք կարելի չէ ըմբռնել պալատ մը, պանդոկ մը՝ առանց կնոջ. ասիկա կ'համանի առանց թռչունի վանդակի մը:

Միայն կինն է որ գիտէ լեցնել, սգեւորել, զարդարել տունը՝ մահաւան մինչև սալօնը. միայն ինքն է որ գիտէ ստան մէջ մտցնել այն

ներդաշնակ չքեղանքը որ կ'դիւթէ, կ'հմայէ մեզ և հրապուրիչ կը դարձնէ տունը: Արդ, իսկապէս պէրասէր կլինն է միայն որ մեր ընտանի յարկը փոխակերպած է իր արդի վիճակին, շնորհիւ այն ծաղիկներուն, որոնք կ'բուրումնաւէտեն զայն, այն հայելիներուն որոնք կ'ցոլացնեն կարասիները և գեղորները:

Մտէ՛ք մենաստանի մը մէջ ուր կնոջ ներկայութիւնը և անոր հետ պէրասիրութեան մուտքը արգիլուած է կանոնով: Տեսէ՛ք թէ ի՞նչ մնացած է հոն ընտանի յարկէն. մերկ պատեր, յարդէ աթոռ մը կամ անյինակ աթոռակ մը, փոկակապ անկողին մը, գինիի վարչ մը: Տունները հաւանօրէն տխրամա՛յ, յուրա, անհրապօր, միթիւն երեսոյթ մը պիտի ունենային՝ եթէ կիները անոնց մէջ մոցուցած չլլային պէրասիրութեան բարիքները:

Եւ տակաւին հոս չի վերջանար պէրասիրութեան մասին իմ ջառագովականս:

Գրականութիւնը անոր կ'պարտի ամէն բան, կամ գրեթէ ամէն բան: Ըսել կուզեմ այն թեթեւ գրականութիւնը որուն միլիոնաւոր օրինակները՝ դեղին կոկըով՝ աշխարհ կ'լեցնեն, հրատարակիչներուն և հեղինակներուն բազմը չինելով և ընթերցողներուն կամ փոփկասիրտ ընթերցողներուն ընծայելով գրական վայելքներ: Գրականութիւնը՝ էպպէս՝ իր ծագումը առա՛յ է իգական պէրասիրութենէն: Կնոջական գեղեցիկ զգեստները, ճաշակաւոր վարսայարդարումները և ճարտարօրէն յօրինուած գլխանոցները, գոհարները, մանր մունր պաճուճանքները մշտէկ միջոցներ են զորս գրականութիւնը կ'կիրարկէ՝ հիացում գրաւելու, Ֆլորէր, սէրը, մինչև իսկ ստաբիլները դիւրացնելու համար: Շքեղանքի, սիրոյ, Ֆլորէի այս խաղերը իրենց սեփականները կ'առնեն սաղոններէն, զարդասեռակներէն, կարճընթաղիներէն որոնք ա՛յնքան նպատաւոր վայրեր են մեծաբանքներու, խօսակցութիւններու, սիրային պերճախօս արտայայտութիւններու համար: Եւ վիպական գրականութիւնը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ պըշրասիրութեան այս յարողէպերուն մեկնաբանութիւնը և լուսանկարը:

Ստոյգ է թէ արդի գրականութեան մեծագոյն մէկ մասը գոյութիւն չպիտի ունենար՝ եթէ զայն ներշնչող պէրամոլ, թեթեամիտ, զմայելի կիներ չգտնուէին: Արդարեւ, ի՞նչ է վէպը եթէ ոչ կնոջական արկածներու բարախուն քրոնիկը, եթէ ոչ՝ անոնց ղդացումներուն, զգայնութիւններուն, սիրուն չըճագեցողին, կամ հրապուրիչ շարժումներուն հայելին: Եւ ի՞նչպէս առանց կիներու տեղի պիտի ունենային երեկոյթներ, սրահահմուքներ, թատերական ներկայաւոյցներ, ընտանեկան հաւաքոյթներ՝ որոնք երեւալու մշտէկ առիթներ են իրենց համար, և էրիկմարդերուն համար ալ հրաւիրելու զանոնք որ վան փայլին հոն և իրենց արդուզարդերուն ու գեղեցկութեան փողփողումով չլացնեն աչքերը:

Յատկանշական պարագայ մը կուգայ հաստատութիւն տալ այս ճշմարտութեան. կուզեմ անխարկել այն դայրոյթի բողոքներուն ուրոնք ժամանակէ մը ի վեր կ'ըստծրանան կանացի գլխարկներուն դէմ թատրոնի մէջ: Ահադին ինչիւր մը եղաւ ասիկա, երկար առեն խօսուեցաւ ասոր վրայ, և վերջիվերջոյ սա համոզումը դոյացաւ թէ ներկայացումէն առէ ի կարեւորութիւն կ'ընծայուի գլխարկին զոր կիւնը իրաւունք ունենալ կ'կարծէ պերճօրէն պարզելու թատրոնին մէջ ի հեռուէն արական սեռին բողոքներուն: Որովհետեւ, վերջապէս, թատրոնը կնոջ ընծայուած պատրուակ մըն է՝ միայն հոն ցուցադրելու համար իր սիրուն թէ և խրոխտապէս գլխարկները, իր պաշտօնի վարսպարդարումները, ինչպէս որ պարահանդէսը թոյլ կուտայ իրեն՝ ցոյց տալու իւր գեղեցիկ ուսերը և իր եթերանուրբ արդուզարգերը. ինչպէս որ ձիավարութիւնները իրապէս կ'ժառայեն ներկարգեղ շրջանակի մը մէջ պարզելու գարնանային զգեստի մը շքեղութիւնը. ինչպէս որ հաւաքոյթները, երեկոյթները, ֆայվ-օֆ-թիները, չպարումները ուրիշ նպատակ չունին բաց միայն կինը երեւցնել իր շնորհաբեղութեան, իր հրապոյրներուն և իր հմայքին փողփողումին մէջ:

Եզրակացութիւն: Թէ աշխարհ տարօրինապէս անհրապօր, տըխուր, տաղակալի պիտի ըլլար առանց իգական պլանիւթեան, և թէ անկերպահօրէն պէտք է ընդունիլ թէ այս վերջինն է որ մտաւ դրսերեւոյթներու տակ՝ ընկերական կեանքին մէջ մտցուցած է իսկապէս շատ լուրջ, շատ կարեւոր բան մը. ապրելու հաճոյքը և երջանկութիւնը:

Կ. ՆԱԽԱՍԱՐԴ

Լ Ր Ա Ք Ա Ղ

ՄԵՐ ԿԵԱՆՔԷՆ

ՊԱՏ. Ուսումն. խորհուրդը կը փութայ հրապարակու իր սրտագին շնորհակալիքը մատուցանել համեստաբայ Երի Տիկին Կ. Սիմոնեանի որ բարեհաճած է իւր յաւատ որդացեալ ամուսնոյն Կարապետ էֆ. Սիմոնեանի անուան տարեգարձին առթիւ երեք օսմ, ոսկի նուիրել ի նպաստ երկսեռ վարժարանաց արքայտիկ ուսանողներու պիտոյից: Նոյնպէս և չեքմագին շնորհակալիք Անուշաւուք Սիմոնեան եղբարց որոնք ևս երկու օսմ. ոսկի նուիրած են զարձեալ ի նպաստ կարօտ ուսանողաց, ի իշատակ իրենց հանգուցեալ հարազատին ամուսն:

Անճեմալ երկուշաբթի օր կէսօրէ յետոյ տեղի ունեցաւ երկսեռ վարժարանաց ամանորի հանդէսը Հոփի. վարժարանի արձանին մէջ, Հանդէսին կ'նախագահէր Ս. Առաքնորդն, խոսն երկսեռ բազմութիւն

մը ներկայ էր հանդէսին Բացի քանի մը արտասանութիւններէ, Թատերական ներկայացումներ ևս տեղի ունեցան երկսեռ ուսանողներու միջոցաւ:

ԳՈՀՈՒԹԵԱՄԲ կ'կարդանք Մայրաքաղաքի Թերթերու մէջ Թէ Վեհ. Սուրբանք գնահատելով Խարբերդի կուսակալութեան նախորդ օգնական Վսեմ. Յովհ. Ֆէրիտ էֆ. բարեք ծառայութիւնները, բարեհաճած է Մաքսային ժողովի անդամացութեան պաշտօնին կոչել զայն: Կ'շնորհաւորենք Յովհ. Ֆէրիտ էֆէնտին Կայս. այս շնորհաց արժանանալուն առթիւ:

ՈՂԲԱՅՆԱԼ Թաւանճեան վաճառատան վերակազմութեան լուրը կ'հասնի Նիւ-Եորքէ: Վերակազմեալ տան նախագահն է Տիկին Յ. Ա. Թաւանճեան, ընդ. վարիչն և գանձապետն Աշոտ Յ. Թիրեաքեան, քարտուղարն Մ. Յ. Թիրեաքեան, Ուրախալի լուր մ'է այս զոր գոհութեամբ կ'արձանագրենք և որ այնքան հաճոյք պիտի

պատճառէ առեւտրական հրապարակին մէջ, թաւշանձեան տան հետ յարարեութիւններ ունեցող վաճառատուններու համար:

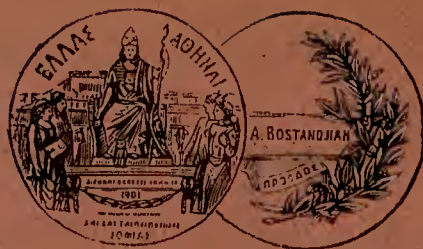
ՆՇԱՆՆԱԾՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՃՈՅԺՈՎ կ'արձանագրենք նշանախօսութիւնը Վսեհ Բարձրոյ Իսլայի որդւոյն Վսեմ Յակոբ պէյ Բարձրոյ, Ազն. Աննա Ներսէսի հետ, Յոռ Վսեմ. Սեպուհ պէյ Մարտուրի Վսեմ Յակոբ պէյ Բարձրոյ բարձր կրօնական մ'օժտեալ կարևոր դիրք մը կ'զբաւէ Աղեքսանդրիոյ ընկերական բարձր շրջանակներուն մէջ, իսկ Օր. Աննա Ներսէս շնորհալի և համակրելի, խնամեալ դատարարական մ'առնցած է և իր քնասուր շնորհներուն կ'միացնէ նաև սրբի ու մտքի բարձր կարողութիւնները, իզմիրցոց բարձր դասուն անձանք մը չէ Տիկին Նարդիկ Ներսէս որ իր աղջկան հետ շատ տարիներ առաջ բարձր կ'գտնուէր, և այդ առիւթ Օր. Աննա տակաւին դեռահաս տղիք ունեցած է շուրջ երկու տարի աշակերտելու թերմիս ուղարկել հիմնադրին: Իմրագրութիւնս իր շնորհատրութիւնները կ'ներկայէ Բարձրոյ և Ներսէս ընտանեաց և պարագայից՝ այս բարեպատեհ նշանախօսութեան առթիւ:

ԿԱՆՈՒՍԱԿԱՆ

ՄԵՐՍԻՆԷՆ Պետր կ'զբէ մեզ հետեւալ տխուր տողերը, անհետացող դէմքի մը Տիգրան Շիմշերեանի մասին որ իր մահականացուն կնքած է Վեննայի մէջ— «Տակաւն նոր կը լսուէր խորտակուած առողջութեանդ առձիւ երկրորդ անգամ դէպ ի Վիեննա մեկնումը, ապաւինելու համար անուանի բրոֆէսէօրներու խնամքին, տակաւին սրտաւնդող լուրերու ափսոսելու՝ մտքով յար վերապացումներ կունենայինք դէպ ի բեզ, գուրգուրանքի և երջանկութեան հանգրուաններ մաղթելով բեզ ի գուր սակայն, սիրելիս, գուրգուրանաց սիրոյ և վայելքի դու գաւակ, զգեստնուած էիր բունն թափով մը ներսիդ կրծող այդ անիծեալ հիւժիւ ախտէն, և չգործցին այնքան սիրեցեալդ մաղթանքները արգելել բեզ այն տուական գործութիւնը որ պահ մը չէր պակասած քու մէջը, մինչև վերջին մեկնումի չարագուշակ վարկեանդ՝ դէպի Վիեննա Վիեննայէն վերահաս բռնաբեր հեռագիրը վեր ի վար յուզեց համայն քուկիներուդ արտերը: Յոյր վերջինք էր մեզ համար կորուստներու շարքին մէջ, և անհնար եղաւ այլևս գոճող ծածկել աշակիցներէդ, Դժբաղդ դու զոհ, բզբտուած և չարչրուած ուժեղ և բարեպաշտ կրթովդ համակ ահռելի վատխառն մը ճիրաններուն տակ, ինկար այնքան, ցաւախօրէն, որու դէմ ան-

ունի բժիշկներ իսկ անգիտակ մանուկներ և տգէտներ մնացին ևե՞մ . . . Սէր էիր հոմակ, և սիրայ վայելումը գիտէիր բովանդակ հոգեովդ: Դէպի Վիեննա վերջին բաժանումդ դառն էր բարեկամս, մտնուանք ինձ հետար որ գործնս դեր մը ունէի այդ մասին Սակայն դառնագոյն և անազորոյն է մահուանդ յառաջ բերած սոյն մեծ պարագալը, որ չնմանիր մեզմէ առժամապէս ունեցած բաժանումիդ: Գեանք բաժնուիլ չուզող ու մահուան ընդդէմ մարտող շնորհալի բիրտասարդի մը ճակատագիրը, հեռու իւր ընտանեկան շրջանակէն ննչել ի բուն յաւիտենական, ինչ դաժնութիւն և ինչ վերահաս կակիլ Տակաւին Արմենիք քառասունքը երեք օր է լրացած, ինչպէս կրկնել հիմակ սուգը արդէն քուկիներուդ բեկրեկ և խոցոտուած սրտերուն: Ծերուկ մայրիկդ որ հիւանդութիւնը կանգիտանար տակաւին, և եղբայրներդ որք «Բարի լուրիդ» խաղրիկը կապատէին ինձմէ, ինչ վիճակի մէջ կուլան կողքան հիմակ հեռու դարբանէդ . . . Գը յիշեմ այս վարկենիս տխուր դրուագ մը յետին օրերէդ: Վնաստ լուպէիդ չէի երբէք հանդիպած մի օր, սակայն վերջին ճամբորդութենէդ մի քանի օր առաջ բընագաբար անկողնիդ մէջ լացի փոշկում մը ունեցար յանկարծ, փոշկում մը որ պոռթկումն էր ենճարկուած անտանելի կեանքիդ ապագայ յայտնի ծանր երեւոյթներուն, և չուզեցիր, իբրև կեանքի պարտեալը, զգացնել տալ շուրջիններուդ, սոյն տխրունակ դէպքի վրադ գործած լլկիչ և վատ ճնշումը բովանդակ, ցոլացունելով անմիջապէս յոյսը ճակտիդ, և ծախիւր շրժանցդ վերայ: Այսպէս էր վերջին ապրուած կեանքիդ գծերը, իբրև ծառի մը տերիմդ ամենէն խորագրեցիկը և յուզիչը մնացած է սոյն մանուկի մօտաւոր թարմ լացիդ դառն յիշատակը իմ մէջս: Դառն է մեզ բոլորիս համար անդարձ վճիռը, սակայն սկստայ պարտինք միմիարուիլ թողած բարի և հետեւելի յիշատակներովդ: Շրժունքս հեծեծանքով և աչքս արտասուքով լեցուն, խիստ տխրունակ պարտք մ'է որ կը կատարեմ յարգանքի առջ վերջին տողերովս: Թէն անչափեղ զատեց մեզ իրարմէ և չճոյլատրեց հեռաորութիւնը, մտերմական հուսկ յետին պարտաւորութիւնս կարենալ կատարել դաժնագիտել թող ծոճեր դրած, և պալու դալուն ճակատող յետին արտասուքով լուպի սակայն սոյն անհաւարաւորութեան առջև թող տուր մը մտքիս տարտամ և տխուր շիժերը մահուանդ ազգած ուժեղ սարսուռներէն ցնցուած, յանձնեմ այս էջերուն իբրև ապացոյց մեր երկարամեայ արտակցութեան և զաղափարակցութեան: »

Medaille d'Or de l'Exposition d'Athènes 1860

ՀՈՎԱՆՈՑՆԵՐ ԶԱՌԱՆԱՐԹԻԻ ԷՔԼԷՐ

Ի ցոյց դրած է կանանց հա-
մար, գոյնզգոյն, զիմացկուն
ու ճաշակաւո՞ հովանոցներու
հիմարի դանազանութիւն մը,
հովանոցներ՝ որոնց շքեղու-
թիւնը ու կատարելութիւնը
ԿԸՔԳԵՐԱԶԱՆՑԵՆ նոյն խի
ԵՒՐՈՊԻՈՅ ՄԷՋ ՊԱՏՐԱՍ-
ՏՈՒԱԾՆԵՐԸ:

ԵՔԷՔ ԱՆԳԱՄ ՄԸ ՏԵՍՆԵԼՈՒ

ու վստահ եղիք թէ նոյն խի
ձեր ամենէն գժուարահաճները
պիտի գոհանան ամէն տեսա-
կէսներով, — Նըրութիւն,
Նորութիւն, Աժևութիւն:

ԷՔԷՔ

մօտ պիտի գտնէք նոյնպէս,
Հովահարներ որոնք զեռ վեր-
ջերս ստացած է, Պայուսակ-
ներ, Հեռադիտակներ, Չեռքի
կողովներ, Գաւազաններ, զար-
դարանքի առարկաներ են. են:

Գաւառի գնողներուն հաւար

“ԷՔԷՔ”-ին հասցէն՝

ՅԱԿՈԲ ՊՈՍԹԱՆՃԵԱՆ
ՇԻՔԵՆԻԷՐ Փողոց — Ի Զ Մ Ի Բ

“ THE GRESHAM ”

“ ԿՐԷՇԱՄ ”

ԿԵԱՆՔԻ ԱՆԿԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՅՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ի ԼՈՆՏՈՆ

ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆ 1848 ՏՆ.

Գոյլ Ընկերութեան	Ա. Ո.	9044,532
Տարեկան հասոյք	» »	1,438,659
Վճարուած գումարներ	» »	20,474,666

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ ԼՈՆՏՈՆ

Ընկերութեան Ապահովագրական ընդհանուր կանոններու մէջ մասնաւոր 24 թղ. յայտածը խիստ ուշադրաւ ըլլալով կ'ընդհանրենք, որով « Ընկերութիւնը կ'ընդունի Օսմանեան դատարաններու վճիռներն ո՛ր է և տարբերութեանց առջև:

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել ընդհանուր գործակալներուն:

ՇԱՐԼ ՈՒԻԹՕԼ ևւ Ընկ.

C. WHITTAL & Co

ԲԱՑԱՌԻԿ ՍՈՒԹ ՄԸ ԵՒ ԳԵՐԱԶԱՆՑԱՊԵՍ ԱՆՂՐԱԺԵՇՏ

ՀՐԱՏԱՐԱԿ ՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

(ՏՅՏՐ ԱՍԵՂՆԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ.)

Հեղինակ ՄԿՐՏԻՉ Թ. ՈՍԿԻՆԱՐ

Զարդանկարիչ ևւ Գծագրիչ

Ասեղնաորդութեան արհեստին վերջին նորութիւններն ու մեծութիւնները իւր մէջ խտացուցած և տեղակական ամենէն պահանջումներու ու ամէն նուրբ և դժուարահոծ ճաշակներու զոհացած տուող գերազանցօրէն եզական Առաջնորդ մը ազնուախալ Տիկնայն և Թրիտրդներու համար: Շուրջ 100 մեծագիր էջերէ բաղկացած 34X48, այն մեծածախ ու խաւով ամուսն հաւարածոն մեծ ու համակիր ընդունելութիւն մը գտած ըլլալով ամէն կողմէ գրեթէ ապառելու մօտ է: Ուստի արուեստասէր Տիկնայն ու Թրիտրդներ, պէտք է փութան շուտով տիրանալ կանացի փափուկ ու նուրբ մասունքներու յատուկ այն զեղեցիկ ու ճոխ զործին, վճարելով մի միայն 25 զր2-ի համեաւ գին մը, խիստ աժան և հիմնապէս զիւրամատչելի ամէն քանակ:

Դործին անբաղդատելի արժէքը ըմբռնող ամէն անձ փութայ նպաստաւորութիւն այս առիթէն:

Կ'զանուի Մամուլեան Գրատունն - Իզմիր, Կեդրոնատեղին է ի Տրապիզոն հեղինակին Հօր՝ Մեքենավաճառ Յովսէփ Էճ Խալիքարի բով, կը գրառ դուրի նաեւ բոլոր պրակածառներու մօտ:

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՍՏԵՓԱՆ ԻՓԼԻԳՃԵԱՆ

ՖՐԱՆԿԱՑ ԹԱՂ

Պատիւ ունինք ծանուցանել մեր Յարկոյ Յանախորդաց թէ յերջին
 «Երաճևութեանց» ամենաընտիր տեսակները եկած են. նոյնպէս ստացած
 ենք ֆլանելիներ Viyella ֆանելներ, Dentsի ձեռնոցներ, Wolseyի
 ֆանելա շապիկ և combinaisonներ, անգլիական հովանոցներ Dentelels
 և բաղմանթըրիի հարուստ տեսակներ, նաև կանանց Manteauxներ
 աման և վերջին գինեքով:

ԾԱՆ. — ԱՄԷՆ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՕՐԵՐԸ ԿԸ ԾԱԽՈՒՆ ԿՏՈՐ-
 ՈՒԱՆՔՆԵՐ:

ՔՐԻՍՏՈՍ ԳՆՔԱՐՈՒՄ
 ՄԱՍՈՒՄ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

ՄԱՍՈՒՄ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ
 ՔՐԻՍՏՈՍ ԳՆՔԱՐՈՒՄ

ՊԵՏԱԿԱՆ ԵՒ ԵՐԱՊԱՆՈՒՄԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑՈՒՄՆԵՐԸ
 Լ Ի Լ ՎԱՐՊԵՏԵԱՆ

«ԲԻԲԼԱԿՆ»

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՇՍԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԳՆԱՀԱՏՈՒԱԾ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՍԵՆԵԱԿԷՆ

«ԲԻԲԼԱԿՆ»-Ի ՆՊԱՏԱԿԸ

Առետրական Գիտութիւնը հացի խնդիր հղած է հիսաւ Այն որ՝ իբրեւ զրաւագլուխ՝ իր անձնական զրամը միայն ունի, չի կրնար կանգուն ձեռք գործի ներկայ տիեզերական պայքարին մէջ։ Դրամը առեւ. յաջողութեան հաստատունն նեցուկ մը չէ։ Իմացական պաշար պէտք է առեւելապէս։ Բիւրակնի նպատակն է, իր մասնագէտ աշխատակիցներուն օժանդակութեամբ, հայթայթել այս իմացական պաշարը, որ զրաւագլուխներուն ամէնէն տեսականն ու արդիւնատուն է։

«ԲԻԲԼԱԿՆ»-Ի ՆԻԽԹԵՐԸ

Օտմ. Վաճառականութեան և Ճարտարարուեստին հետ առնչութիւն ունեցող ամէն նիւթեր կը մշակուին Բիւրակնի մէջ, որու ուստայնակ, զօրգագործ, ներկարար, իրաւագէտ և երկրագործ աշխատակիցները սիրով կը պատասխանեն իրենց մասնագիտութեան վերաբերեալ հարցումներու։ Բիւրակն կը հրատարակէ նաեւ գերմ. և իտալերէն արեւ. լեզուներու զատնթացքներ, առեւ. Բառարան մը, տեղական անլոյտնաց գիներ են։

★ ★ Բիւրակնի 1664 երեսներէն քաղուած միակ օգտակար տեղեկութիւն մը միակ թելադրութիւն մը բազմապատիկ կը հատուցանէ վճարուած բաժնեգիրը։

«ԲԻԲԼԱԿՆ»-Ի Գ. ՇՐՋԱՆԸ

Կ'սկսի 1908 Յնվ. 1ին։ Տարեկան բաժնեգիրն է զաւտներու համար 60 դր. և արտասահմանի համար 13 ֆր. կամ 5 րուպլի։ Տարեկան բաժնեգիրն կանխիկ վճարող ամէն բաժանորդ կ'ստանայ Բիւրակնի Արեւ. Մտանադարանին Ա. Հատորը, Վաճառականին Չեռագիրը, որ առաջանկարդ վաճառականներու լուսանկարներէն և կենսագրութիւններէն զատ, կը պարունակէ նաեւ գործնական տոօրեայ կեանքի յատուկ բաղմամբիւ ծանօթութիւններ։

Բիւրակնէն բանի մը թիւ իբր նսոյշ կը զրկուի փափաքողներուն։

Երկու բաժանորդ գանողին կը նուիրուի Թէոդիկի Ամենուն Տարեցոյցը, որուն գինն է 10 դր.։

Բիւրակնի հասցէն է Պոլիս .Մէհմէտ փաշա խան, թիւ 12։

ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ամասիոյ գործակալութիւնն ստանձնած են Մեծ. Տիարք Գրիգոր Էփրայեմեան և Որդիք, ուստի թերթիւ բաժանորդագրուիլ փափաքողը կրնան գիմել յիշեալներու։

ESTABLISHED 1782

PHOENIX ASSURANCE COMPANY L^D OF LONDON

Դրամագլուխ և պահեստի դրամ Ա. Ռ. 4,500,000

Տարեկան հասոյթ Ա. Ռ. 1,500,000

«Ֆէնիքս» 122 տարի է ի վեր հիմնուած սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է և ցարդ հասուցած է առաւել քան 27,000,000 Ա. Ռ. փաստացի համար:

«Ֆէնիքս» կ'ապահովագրէ հրդեհի դէմ շէնք, կարասիք և ապրանք յոյժ նպաստաւ որ պայմաններով: Դիմել առ

Լիազօր Ընդհ. Դորժակալ Իզմիրի և Գաւառացի
F. BLACKLER

ROYAL EXCHANGE ASSURANCE

BRANCHE MARITIME

ETABLÉ A LONDRES EN 1720

Ծովային Ապահովագրական ընկերութիւն

խիստ նպաստաւ որ պայմաններով:

Մասնաւ որ պայմանագրութեամբ մը ընկերութիւնն է ապահովագրէ նաև կրակի տրեւոյթներ, 10 օրուան պայմանաժամով մը միտերանոցներու (Docks) մէջ ինչպէս յԱնգլիա նոյնպէս և զլիսաւ որ բոլոր մէջ ինչպէս Մարսելլի, Համբրի, Համպուրի և և:

Իզմիրի Ներկայացուցիչ

F. BLACKLER

ԱՐՆԱԼՈՅՍ. — Պատկերօղարդ հայաթներմ ամենօրեայ, Ներքին, Ազգային, Քաղաքական, Գրական, Գիտական և Առևտրական: Բաժանորդագրութիւն. — Տարեկան իզմիրին համար 80 դր2, վեց. 40, եւ. 20: Պոլսոյ և զաւառաց համար տարեկան 108, վեց. 54:

Տէր և Տնօրէն ԲՈՐՈՍԵՂ ՊԵՇԵՆՅԱՆ

ՆՈՐԹ-ՅԷՐՆ

(NORTHERN)

ՀՐԴԵՅԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆԿԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Իզմիրի Գործակալութիւնն հաստատուած 1864էն ի վեր

Դրամագլուխ Ընկերութեան	Լ. Ս.	3,000,000
Տարեկան Հասոյթ	» »	1,600,000
Պահեստի գումար	» »	6,673,000

Ընկերութիւնն նպատաւոր պայմաններով կապահովագրէ անշարժ կալուածներ, գործարաններ, ամեն տեսակ ապրանքներ ևն. ևն.

Ճշգրտութեանց համար դիմել տու

ՃԷՅՄՍ ՀԱԹԳԷՆՍՕՆ

ԸՆԿԷՆՈՒԹ ԳՈՐԾԱԿԱԼ ԻԶՄԻՐԻ ԵՒ ՓՈԲՐ ԱՍՏՈՑ

Ճրտակաջ քաղ. հասած Սրուրցունեկեր

ՈՒԷՍԹ-ԷՐՆ

“WESTERN”

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Հ. ԵՏՈՒՏԵՒ. 1851 ԻՆ

Այս անգլիական կարեւոր ընկերութիւնը կապահովէ ընդդէմ հրդեհի, և ծովային վտանգներու:

Իզմիրի ընդհանուր գործակալը արտօնուած է յանուն ընկերութեան ապահովագրեր կնքելու և ամեն արդարացի պահանջումներուն հատուցում տալու փութանակի և մեծ առատաձեւութեամբ:

Ընդհ. Գործակալ Իզմիրի եւ Ալյոքի կուսակալութեան

Մ. Ռ. ԷՐՍՏՈՒՆ

ՆԱՆՍԷՆ

ԴԷՊԻԲԵԻԵՌ

Թարգմ. Մ. ՆՈՒՊԱՐԵԱՆ

Դիւն 3 Ղըշ. Գատններու համար 2 Ղըշ.

Ա. Մամուկի բաժանորդներուն համար թղթ. ծախսով 9 Ղըշ.

ՎԱՀԱՆ ԶՄԻՌՆԱԿԷՍԵԱՆ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՔ
ԺԱՄԱՑՈՅՑԻ ԵՒ ԶԱՆԱԶԱՆ ԱՊՐԱՆԱՑ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ

ՇՈՒՀԱ - ՊԵՏԵՍԹԵՆ ԹԻՒ 14

Մ Ա Ս Ն Ա Ճ Ի Ի Ղ

ՇՈՒՀԱ - ՊԵՏԵՍԹԵՆ ԹԻՒ 40

Սոյն վաճառատանց մէջ միշտ պատրաստ կը գտնուին 20,000 կտոր ժամացոյց ոսկիէ, արծաթէ, նիքէլ սև, պատի և զարթուցիչ՝ Ոսկիէ շղթաներ արանց և կանանց համար ա. մենքն ալ չդուռ եւ անխարդախ ոսկիէ ըլլալուն մասնաւորաբար կ'երաշխաւորուի:

Ազնիւ յաճախորդացս ու շաղրութիւնը կը հրաւիրեմ որ անոտի «րէքլամաներէ չը չմորին, ի վերջոյ յուսախար պիտի մնան, վաճառատանցս հանրածանօթ պատուաւ որով թիւնը ու երկարամեայ առեւտրական ուղղամտութիւնը կրնայ գրաւական մ'ըլլալ իրենց թէ, երկու վաճառատուններս դիմողք՝ կատարելապէս գոհ պիտի մնան իրենց կատարած գնումէն:

Մասնաւորաբար մեր գաւառացի արհեստակից եղբարց ու շաղրութիւնը կը հրաւիրեմ մեր վաճառատանց վրայ, աժնութեան ու ապրանաց տոկունութեան մասին փոխանակ յանձնակատարներու միջոցաւ ապսպրանքներ ընելու լաւ ևս չէ՞ եթէ անգամ մը փորձեն մեզի հետ գործելու, զի մենք Ամերիկեան և Եւրոպեան էն հսկայ գործարանատէրներուն հետ մասնաւոր պայմանագիրներով կապուած ըլլալով ու ա մենագոյցն շահը մեզի բաւ համարելով. պիտի կարենամք շատ աւելի նպաստաւոր պայմաններով իրենց ուզած տեսակները հայթայթել:

Ժամացոյցներու յարգարում երաշխաւորեալ:

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

OF THE

PHYSICAL SCIENCES

AND

ENGINEERING

CHICAGO, ILL.

1900

1901

1902

1903

1904

1905

1906

1907

GRANDS MAGASINS

DE LA RUE FRANQUE — SMYRNE

P. XENOPOULO & C.

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԷ ՓՐԱՆԿԱՑ ԹԱՂԻ
Բ. ՔՍԷՆՕՔՈՒԼՕ ԵՒ Ը

Հիւղաքքի 316 Յոշուփար

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌՈՒՄ

ՏՈՐԻՈՅ ՎԵՐՋՈՒՈՐՈՒԹԵԱՆ

ԿՏՈՐՈՒԱՆՔՆԵՐ ԵՒ ՄՆԱՑՈՐԴՆԵՐ

ԻՒՆԻՕՆ ԵՒ ՖԷՆԻՔՍ ԷՍՐԱՆԻՕԼ

ԱՊԱՆՎԱԳՐԱԿԱՆ ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԷ

ՀՐԴԵՀԻ, ԿԵԱՆՔԻ ԵՒ ԱՐԿԱԾՆԵՐՈՒ ԴԷՄ

Բարից 59 թիւ Rue de l'Arcade. հաստատու 1864 ին

Դրամագլուխ, պահեստի, կալուածներ աւելի քան 80,000,000

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻԻՂ.— Եւ ոչ մէկ ընկերութիւն իւնիօն եւ ֆէնիքս Էսրանիօլ
Էնկերութեան շաքի առաւելութիւններ կրնայ տալ, որովհետեւ իր ապահով-
ութեան տրամադրելի գումարը (garantie) ապահովագրեալներու գրամագլխի
համեմատութեամբ հարիւրին դէմ 280 առաւելութիւն ունի, եւ թէ իր ապահ-
ովութեան գէմը ոչ մէկ ընկերութիւն կրնայ մրցիլ, Տրուած ապահովա-
շահաբաժիններն կանխիկ են ու առաջին տարիէն կ'վճարուին, Ու ամենէն աւելն
լին կայ, մարդ իւնիօն եւ ֆէնիքս Էսրանիօլ Էնկերութեան ապահովագրուե-
լով կ'իկնի, անգամ ապահովագրուած կ'ըլլայ, որովհետեւ այդմանտամին եւ կամ
մահուան պարագային ապահովագրուած գումարը ստացուելէ ետք Էնկերութիւնը
բացէն avénant! մ'ալ կու տայ որուն ոյժով (եւ այս առանց ստնիմի մը աւելի
վճարելու) ըկտն մը պատահած տունն բացի վճարուելիք կեանքի ապահովա-
գրութենէն իւնիօն ֆէնիքս Էսրանիօլ կ'վճարէ համապատասխան կամ կէս եւ կամ
մէկ հիւղաքքի գումար մ'ալ բացէն (արկածին կարեւորութեան շաքով),
Աւելի տեղեկութեան համար գիտե՛ք Էնկերութեան գործակալութեան գրա-
ւաններն իզմիր Նիւնթիէր Անտարիական նամակատան վրայ:

ՏԻՐԱՆ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

Վայելչասէր Կիները

ՈՐՈՆԷ ԿՈՒՋԵՆ ՊԱՀՊԱՆԵՆ

ԻՐԵՆՑ ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՊԵՏԻ Է ՍՄԵՆ ՕՐ ԳՈՐԾԱԾԵՆ

ՃԵՄԱՔԵՐԻՑ

ՔՐԷՄ ՍԻՄՈՆԸ

ԿԼԻՍԷՐԻՆՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ

ՈՒՆԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ ԿԱՐԴԱԼ ՇԵՏԵՒԱԼ ՏՈՂԵՐԸ

ԿՆՈՋ ՄԸ ԴԻՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆԸ Կատարեալ չըլլար՝ առանց գոյնի մաքրու-
թեան: Բոլոր այն տիկիները որոնք հոգը ունին այս թանկագին ձիրքերը անկո-
րուստ պահելուս պէտք է՝ քաջաբաժակապէս մերմէն գործածութիւնը այն՝ աժանագին
արտադրութիւններու ն որոնք շունդալից ունիւննելով ծախու կ'հանուին Գործածուած
նախնական նիւթերուն ստորին տեսակէ ըլլալն է որ ներքին կ'ընէ այդքան
աժան ծախել գտնոնք: Այս պատճառաւ նուազ ստորին տեսակները պատրաստուած
են մեղրամոմով կամ օճառով, որոնք օդին մէջ կ'չորնան, և միւս տեսակները, աւե-
լի վտանգաւոր յորժին համար, կ'սլաքունակեն այն տեսակ ճարպին՝ որոնք կ'ծծոնին
և քիչ առենէն առաջ կ'բերեն անդարմանելի կարմրութիւններ և խորշոմներ:

Միայն ՔՐԷՄ ՍԻՄՈՆԸ հնարուած 1860ին, գուտ նշայի Կլիսէրօյէով բաղադ-
րուած՝ առանց ո՛ր և է նիւթի իրապէս առողջապահական արտադրութիւն մըն է.
քովանդակ աշխարհի մէջ բոլոր վայելչասէր կիներէն ընդունուած է և նոյն իսկ
իւր անհուն յաջողութեան պատճառաւ է որ բազմաթիւ կեղծ նմանութիւններ երե-
ւան կ'ելլեն ամէն օր

1900ի Տիեզերական Արուեստահանդէսին մէջ արժանացած է Ոսկի Միաւալի:

Հարկէ ՔՐԷՄ ՍԻՄՈՆի գինը աւելի բարձր է կեղծ պատրաստութիւններու
գինէն և ստոր պատճառը իսկապէս իր նախնական նիւթերուն ազնիւ տեսակէ ըլլալն
է, որովհետեւ բոլոր ձախողները կ'խոստովանին թէ հակառակ անոր համեմատաբար
բարձր գինին՝ նուազ կ'շահին նմանօրինակ ուրիշ տեսակներու վրայ:

Բնա մի վարանիք ուրեմն պահանջել ճշմարիտ ՔՐԷՄ ՍԻՄՈՆը, միշտ լաւ ու
շարքութիւն ընելով վերին վաճառանիշին և յաւէտ երիտասարդ ու ծաւալ պիտի
մնար. մինչդեռ մեր գրացուհիները պիտի պառաւնան ցաւելով իրենց սխալ խնայա-
սիրութեան վրայ: